

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A FRANCOUZSKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY
ÚZEMNÍHO USPOŘÁDÁNÍ STÁTU A ROZBOR PŘÍSLUŠNÉ FRANCOUZSKÉ
PRÁVNÍ TERMINOLOGIE S GLOSÁŘEM

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petřů, Ph.D.

Autor práce: Martina Smítková

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 9. května 2019

.....
Martina Smítková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat JUDr. Mgr. Ivo Petru Ph.D., za cenné rady a připomínky, které mi poskytl během psaní této práce. Rovněž děkuji za jeho ochotu diskutovat text práce i mimo rámec konzultačních hodin.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je analýza struktury územního uspořádání České republiky a Francie a srovnání postavení a pravomocí územních samospráv těchto států.

V úvodu práce je nastíněn historický vývoj a změny v územním uspořádání. Následující část je věnována samosprávě, její definici a jejímu ukotvení v ústavě. Rovněž zde bude popsán rozdíl mezi státní správou a samosprávou. Korpus práce tvoří podrobná analýza fungování územních celků, jejich kompetencí, struktury a nástrojů. Závěr je věnován srovnání systémů obou zemí a celá práce je uzavřena stručným jazykovým rozbořem s francouzsko-českým glosářem.

Abstract

The aim of this bachelor thesis is the analysis of the structure of the territorial organisation in the Czech republic and France and comparison of the position and authority of the territorial self-government in these two countries.

The introduction of the thesis outlines the historical development and changes in the territorial structure. The next part is dedicated to self-government, its definition and enshrining in the Constitution. The difference between state administration and self-government will be shortly mentioned as well. The body of the thesis consists of the analysis of the functioning of the territorial units, their competences, structure and instruments. This part is followed by the comparative analysis in which the systems of both countries are compared. The whole thesis is concluded with a brief language analysis concerning also French-Czech glossary.

Obsah

Úvod.....	9
1.Historie.....	12
1.1. Historický vývoj územního členění v ČR.....	12
1.2. Historický vývoj územního členění ve Francii.....	13
1.2.1. Dekolonizace a vznik zámořských departementů.....	15
2. Samospráva.....	16
2.1. Veřejná správa, státní správa, samospráva.....	17
2.2. Samospráva v ČR.....	18
2.3. Samospráva ve Francii.....	19
3. Správní uspořádání České republiky.....	20
3.1. Obce.....	20
3.1.1 Dělení obcí.....	22
3.1.2. Orgány obce.....	22
3.1.3. Působnost.....	22
3.1.3.1. Samostatná působnost.....	24
3.1.3.2. Přenesená působnost.....	25
3.1.4. Hospodaření obcí.....	26
3.2. Kraje.....	27
3.2.1. Orgány kraje.....	28
3.2.2. Působnost.....	30
3.2.2.1. Samostatná působnost.....	30
3.2.2.2. Přenesená působnost.....	31
3.2.3. Hospodaření krajů.....	31
3.3. Okresy.....	32
3.4. Statutární města.....	32

3.5. Hlavní město Praha.....	33
3.6. Vojenská území.....	34
4. Správní uspořádání Francie.....	36
4.1. Obce (<i>communes</i>).....	37
4.1.1. Orgány obce.....	38
4.1.2. Působnost orgánů obce.....	39
4.1.3. Hospodaření obce.....	40
4.2. Departementy (<i>départements</i>).....	41
4.2.1. Orgány departementu.....	42
4.2.2. Působnost orgánů departementu.....	44
4.2.3. Hospodaření departementu.....	44
4.3. Kantony (<i>cantons</i>).....	45
4.4. Arrondissementy (okresy).....	45
4.5. Regiony (<i>régions</i>).....	46
4.5.1. Orgány regionu.....	46
4.5.2. Působnost orgánů regionu.....	48
4.5.3. Hospodaření regionu.....	48
4.6. Území se zvláštním statutem (<i>collectivités à statut particulier</i>).....	49
4.6.1. Paříž.....	49
4.6.2. Lyon, Marseille.....	51
4.6.3. Korsika.....	52
4.6.4. Alsasko.....	54
5. Zámořská území (<i>collectivités d'outre-mer</i>).....	55
5.1. Zámořské departementy a zámořské regiony.....	57
5.2. Guyana a Martinik (CTU).....	58
5.3. Zámořská společenství (COM).....	59
5.3.1. Francouzská Polynésie.....	59

5.3.2. Ostatní území se statutem COM.....	60
5.4. Nová Kaledonie.....	61
5.5. Francouzská jižní a antarktická území a ostrov Clipperton.....	62
6. Komparativní analýza.....	64
6.1. Srovnání ústav a právního rámce obou zemí.....	65
6.1.1. Ústava.....	65
6.1.2. Další právní předpisy.....	66
6.2. Srovnání územních celků.....	67
6.2.1. Obce.....	67
6.2.2. Vyšší územní celky.....	68
6.2.3. Zámořská území a území se zvláštním statutem.....	70
7. Rozbor příslušné právní terminologie.....	72
7.1. Překlad vybraných právních pojmů.....	73
7.1.1. Samospráva.....	74
7.1.2. Orgány samospráv.....	75
7.1.3. Statut x status.....	76
7.2. Glosář.....	76
Závěr.....	81
Résumé.....	84
Seznam literatury s údajem ISBN.....	87
Seznam příloh.....	88
Přílohy.....	89

Úvod

V mé bakalářské práci s názvem *Komparativní analýza české a francouzské právní úpravy územního uspořádání státu a rozbor příslušné francouzské právní terminologie s glosářem*, který sám o sobě předpokládá porovnání územní struktury a systému samosprávy v České republice a ve Francii, bych se mimo jiné ráda zabývala otázkou rozdílů v kompetencích a v míře autonomie, které dané územní samosprávy mají.

Výběr tématu mé bakalářské práce byl odvislý od osobních preferencí. Oblast správního práva a fungování místních samospráv jsou mi tématy blízkými. Zvláště mne zajímá, jak Francie v praxi zajišťuje státní správu na často velmi odlehlých územích a do jaké míry těmto územím zaručuje právo samostatně spravovat vlastní záležitosti.

Primárním cílem práce je popsat členění území v daných zemích a následně porovnat a zhodnotit rozdíly mezi českou a francouzskou samosprávou. Hypotéza říká, že francouzské území je na jedné straně mnohem komplikovanější, má složitější strukturu i právní úpravu, s tím spojené i vyšší výdaje, a že francouzské samosprávné celky mají rozsáhlejší kompetence než jejich české protějšky, což občanům Francie dává větší možnost podílet se na veřejné politice.

Podklad pro toto tvrzení lze hledat v historii obou států. Na území dnešní Francouzské republiky se v minulosti nacházelo více samostatných států s mnohdy velmi rozdílnými poměry. Ty byly sjednoceny až na počátku novověku, ale i nadále mezi některými přetrvávala řada rozdílů, přičemž některé z nich trvají dodnes. Dalším ze specifických rysů Francie je její multikulturní charakter doplněný jazykovou nejednotností. Rozsáhlá míra autonomie, která umožňuje jednotlivým regionům přizpůsobovat výkon veřejné správy místním poměrům, se tedy v takové situaci jeví jako vhodné řešení.

Oproti tomu Český stát byl v minulosti jednotným státem již od středověku. Drobné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi české Koruny přetrvaly dlouhá staletí, jejich dopady jsou však dnes téměř neznatelné. Současná Česká republika je národnostně víceméně homogenní stát a jednotlivé regiony jsou si navzájem velmi blízké, mnohdy jsou takřka bez rozdílů. Výkon veřejné správy tedy není nutné upravovat podle specifických regionálních poměrů.

Sekundárním cílem práce je posléze rozbor francouzských právních termínů ve správním právu obsažených a vytvoření glosáře.

Metod pro porovnání územních samospráv nelze užít mnoho. Jak z názvu práce, tak z definovaného cíle vyplývá, metodami, které pro vypracování bakalářské práce použiji budou *analýza* a *srovnání*. Metodu analýzy užiji k popisu územního uspořádání obou států a k definování systémů fungování příslušných samospráv. V tomto případě se zaměřím konkrétně na právní postavení daných jednotek, jejich orgány, kompetence a míru autonomie, kterou jim stát zaručuje. Krátce zmíním i rozpočet a hospodaření těchto jednotek.

Velká část informací bude čerpána z elektronických zdrojů (především z těch francouzských) neboť ty obsahují zpravidla nejaktuálnější informace. Právě aktuálnost hraje v tomto tématu velkou roli. Samospráva je totiž velmi často pozměňována, upravována a reformována (tento případ se opět týká hlavně Francie).

Celá práce je rozdělena do sedmi kapitol. V první kapitole následující po tomto úvodu stručně popíši historii územního uspořádání České republiky a Francie, historické územní jednotky a hlavní důležité události, které měly na utváření sítě územních jednotek a na zavedení samosprávy vliv. V případě Francie se rovněž zaměřím na období dekolonizace.

Druhá kapitola bude věnována samosprávě, její definici a jejímu ukotvení v ústavě každého ze států. V této kapitole také vymezím rozdíly mezi státní správou a samosprávou.

Správní uspořádání České republiky bude tématem třetí kapitoly. Konkrétně zde již obsáhleji vysvětlím fungování krajů a obcí, tzn. jejich pravomoci, orgány a rozpočet. Zvláštní pozornost bude věnována statutárním městům, hlavnímu městu Praze a vojenským újezdům.

Protipólem třetí kapitoly bude kapitola čtvrtá věnovaná správnímu uspořádání Francie. To zahrnuje obce, departementy, kantony, arrondissementy a regiony. Obdobně jako u českých samosprávných celků u těch francouzských zmíním jejich orgány, pravomoci a hospodaření. Zde podrobněji prozkoumám status Korsiky jakožto „zvláštního samosprávného území“, metropolí Lyon a Marseille a hlavního města Paříž.

Samostatná kapitola, kapitola pátá, bude vyčleněna pro francouzská zámořská území a regiony. U nich mne budou zajímat především specifika oproti „klasickým“ regionům v metropolitní Francii (právní postavení, autonomie, orgány apod.).

Šestou kapitolu bude tvořit již samotná komparativní analýza. Nejprve srovnám ústavy a právní rámec obou zemí a poté porovnáám samotné územně správní celky.

Rozboru právní terminologie a glosáři, bude věnována kapitola sedmá.

1. Historie

V této kapitole nastíním vývoj územního uspořádání v komparovaných státech, nejprve v České republice poté ve Francii. Jelikož historie není hlavním tématem mé práce, bude tato kapitola spíše jen stručným přehledem historických územních jednotek a historických milníků, které jsou s nimi spojeny.

1.1. Historický vývoj územního členění v České republice

Počátky územní samosprávy v České republice navazují na rozpad feudalismu a na nástup konstituční monarchie, konkrétní projevy jsou pak spojeny s revolučním rokem 1848.

Země České koruny byly do konce feudálního období rozčleněny na mnoho *panství* a ta byla spojena ve vyšší správní jednotky - *kraje*. Vyššího řádu než kraje byly *země*. V Čechách se tyto země nazývaly *království*, na Moravě *markrabství* a ve Slezsku *vévodství*.

Revoluční rok 1848 přinesl závažné změny ve správním zřízení. Panství přestala být nejnižší správní jednotkou, kterou se nově staly *obce* resp. *okresní hejtmanství*. V letech 1855–1868 byla politická a soudní správa spojena v *okresní úřady*. Později došlo k opětovnému rozdělení na okresní hejtmanství a okresní soudy a kraje jako mezičlánek mezi okresním hejtmanstvím a zemským místodržitelstvím (v Praze a Brně) přestaly existovat. S drobnými změnami v počtu a rozsahu okresů trval tento stav i po rozpadu Rakouska–Uherska ještě v Československé republice do roku 1948. Název okresní hejtmanství byl za „1. republiky“ nahrazen názvem *politický okres*.¹

Specifickým obdobím byla okupační léta 1939–1945, kdy byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. Členil se v základu na dvě *země* Böhmen und Mähren.

¹ MUSILOVÁ, Eliška, *Vývoj územně správního členění ČR*, přednáška dostupná na <https://slideplayer.cz/user/4541275/>, [cit. 18.4.2019]

Tyto se dále členily na *oberlandráty*. Oberlandrát vznikl už při okupaci, ve své územní působnosti měl vždy několik politických okresů. V čele úřadu stál oberlandrát (česky: vrchní zemský rada), zpravidla zkušený říšskoněmecký úředník.²

K revolučním změnám ve správní organizaci došlo až zákonem o krajském zřízení z roku 1948, jímž vzniklo v Československu 19 krajů.

Další reorganizace územního členění byla provedena v roce 1960, současně byla vyhlášena nová ústava a změněn název státu na Československá socialistická republika. Československo bylo rozčleněno na 10 velkých krajů a kraje byly rozděleny na 108 okresů.

Vývoj po roce 1990 je charakterizován opětovnou dezintegrací obcí, vzniká řada nových, dříve již samostatných obcí, ale i zcela nových (zejména z místních částí větších obcí a měst). Velkými milníky ve vývoji územního členění České republiky jsou zákon o obcích resp. obecním zřízení č. 2/2003 Sb., který upravuje úplné znění zákona č. 128/2000 Sb. a zákon o krajích resp. krajském zřízení č. 129/2000 Sb..

1.2. Historický vývoj územního členění ve Francii

Území Francie, jak jej známe dnes, se formovalo po staletí. Počátky územní organizace země můžeme hledat již ve středověku.

V této době existovala svobodná města (*villes franches*), jež se spravovala samostatně na základě tzv. *communes* neboli městských privilegií zaručujících svobodnou správu města, nebo *franchises*, jakýchsi městských svobod udělovaných panovníkem a šlechtou. Dále zde existovala vesnická společenství (*communautés villageois*) a dohody obcí (*conventions des communes*), které rovněž požívaly jisté správní autonomie.³ Jejich nezávislost byla však od 15. století postupně omezována.

² HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; JANÁK, Jan; DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost.*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, str. 110

³ Kolektiv autorů : *Dějiny Francie*. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1988, s. 93

V 18. století se Ludvík XVI. rozhodl roztržštěnou územní správu sjednotit. Inspiroval se rozdělením země na farnosti, jakožto menší územní jednotky, které zavedla katolická církev. Ediktem z roku 1787 bylo stanoveno pravidlo jedné obce v každé farnosti. Dekretem z roku 1789 pak byly farnosti definitivně přeměněny na obce a *de facto* zanikly.⁴

Největších změn však doznala francouzská správa v době Velké francouzské revoluce. Jako výsledek snah o liberalizaci země byly dekretem ze 4. srpna 1789 zrušeny výsady jichž požívaly provincie, knížectví, města a obce, a tím byl položen základ pro jednotnou správu království. V této době tedy vedle sebe existovaly dva typy územních jednotek: obce a departementy.⁵

Návrh na rozdělení země na departementy předložil králi Ludvíku XIV. už roku 1665 Marc-René d'Argenson. Mělo sloužit lepšímu rozložení daňových břemen i státní správy silnic a mostů. Departementy zavedl francouzský parlament v roce 1790⁶.

Významně historický vývoj samosprávy ovlivnila také centralizace uskutečněná za vlády Napoleona I. na přelomu 18. a 19. století. Vážný zásah do práva na územní samosprávu představoval zejména zákon z roku 1800, který zřídil funkci prefekta, jakožto představitele státní moci v čele departementu.⁷

Do současné podoby územní uspořádání dospělo v roce 1982, kdy byly ke stávajícím jednotkám (obcím a departementům) zřízeny ještě větší administrativní jednotky, *regiony*.

⁴ Décret du 14 décembre 1789 concernant la constitution des municipalités. Farnosti byly poté znovu obnoveny a to za tzv. *Ancien Régime* neboli Starého režimu.

⁵ *La décentralisation (1789 - 2002)* [online], Assemblée nationale, [cit. 18.4.2019], Dostupný z: www.assemblee-nationale.fr

⁶ Décret du 22 décembre 1789

⁷ Tamtéž

1.2.1. Dekolonizace a vznik zámořských departementů

Francie získala první kolonie na počátku 17. století, postupem času se stala jednou z rozhodujících světových koloniálních velmocí. V 19. a 20. století měla po Velké Británii nejrozsáhlejší koloniální říši. V současné době Francii zbývá jen několik bývalých koloniálních území roztroušených po celém světě, s větší či menší mírou autonomie.

Francie se svými koloniemi se začala rozpadat v průběhu druhé světové války. Po válce se jí podařilo znovu obsadit některá ztracená území, byla ale konfrontována s celosvětovým tlakem na dekolonizaci. Období mezi lety 1945 a 1962 bylo pro Francii ve znamení válek. Musela čelit národně-osvobozeneckým povstáním hned na několika frontách: v Alžírsku, Indočíně a na Madagaskaru, navíc ztratila některá území v Severní Americe. Po roce 1962 nastává to, co je možné označit za hlavní dekolonizační vlnu. Francie postupně přichází o území Alžírsko, Maroka, Tunisko, o další území subsaharské a rovníkové Afriky a ztrácí některé državy v Západní Africe. O samostatnost se hlásí mimo jiné i Somálsko, Senegal, Kongo, Madagaskar, Vietnam, Kambodža nebo Laos.

Celkem Francie do roku 1980 přichází o zhruba 30 kolonií. I když tyto země vyhrály boj za nezávislost a většina z nich se stala suverénními státy, vliv francouzského kolonialismu je zde dodnes patrný, hlavně z pohledu jazykového. Většina obyvatel bývalých kolonií totiž mluví francouzsky.

Rok 1980 můžeme směle označit za konec procesu dekolonizace ve Francii. V návaznosti na ztrátu bývalých kolonií Francie v této době musí řešit otázku reorganizace územní správy. Výsledkem je zákon z března 1982⁸, který nově definuje územní samosprávné jednotky (obce, regiony, departementy pevninské i zámořské) a rozsah jejich pravomocí.

⁸ Loi n° 82-213 du 2 mars 1982 relative aux droits et libertés des communes, des départements et des régions

2. Samospráva

Následující kapitola bude věnována definování samosprávy jako celku, vymezení jejích pravomocí a popsání jejího fungování.

Právo na samosprávu je vyjádřeno v čl. 8 ústavy, který říká „*Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.*”. Dále je potom konkrétně definována územní samospráva v hlavě VII. ústavy České republiky v člancích 99-105⁹, kterým bude věnována pozornost v dalších kapitolách.

Teorie správního práva rozlišuje tři velké systémy uspořádání územní veřejné správy odpovídající třem systémům správního práva. Jedná se o systém angloamerický, systém francouzský a systém smíšený neboli středoevropský. Poslední dva zmíněné systémy vysvětlují pojetí veřejné správy v námi zkoumaných regionech, ve Francii a v České republice.

Ve francouzském systému vedle sebe působí odděleně orgány samosprávy a orgány státu vykonávající státní správu, a to volené rady departementů a regionů na straně jedné a prefekti jako zástupci státu na straně druhé. Naopak smíšený (středoevropský) systém, jež kromě České republiky využívá také Německo nebo Rakousko, spočívá ve výkonu státní správy a samosprávy souběžně, tedy stejnými orgány. U jednotlivých územních samosprávných jednotek potom mluvíme o samostatné a přenesené působnosti.¹⁰

Samospráva se také dále dělí a to na samosprávu územní a zájmovou. Právě k územní samosprávě bude v této práci upřena hlavní pozornost.

⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 8, čl. 99-105

¹⁰ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ V., *Základy organizace veřejné správy v ČR*, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, s.96.

2.1. Veřejná správa, státní správa, samospráva

Neboť pojem samosprávy je úzce s spjat s pojmy správy veřejné a státní, dovolím si nejprve zmíněné instituce stručně vysvětlit.

Veřejná správa zahrnuje právě dvě složky, státní správu a samosprávu. To, co označujeme jako *státní správa* je činnost státu vykonávaná z jedné strany ústředními orgány, tedy jednotlivými ministerstvy a jejich podorgány, a z druhé strany samosprávnými jednotkami, obcemi a kraji, na které stát část svých úkolů přenáší. *Samospráva* tedy z velké části „nahrazuje“ státní správu na úrovni jednotlivých územních samosprávných jednotek.

Pravomoc, kterou jí stát dává, nazýváme v českém právním řádu přenesenou působností. Vedle přenesené působnosti disponují územní jednotky také působností samostatnou. Jde o záležitosti či úkony, které obce provádí autonomně bez přímého zásahu státu. Stát v tomto případě pouze kontroluje dodržování zákonů a pravidel při výkonu samosprávy.

Při přenášení pravomocí na samosprávné jednotky se uplatňuje řada principů. Jedním z nejdůležitějších je princip dekoncentrace. Správa celého území státu z jednoho místa by byla, zvláště u velkých států značně obtížná. Proto se stát dělí na určité správní obvody a výkon státní správy je pak přenášen na nižší úřady, které v těchto obvodech působí. Tak vzniká několikastupňová soustava orgánů s jedním centrálním orgánem, který vykonává určitý obor správy (v ČR například zemědělská správa).

Dalším důležitým principem uplatňovaným při výkonu státní správy je decentralizace. Jde o přenechání části výkonu veřejné správy subjektům odlišným od státu. Stát tak dává místním obecním úřadům menší či větší míru autonomie při rozhodování ve věcech veřejných.

2.2. Samospráva v České republice

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách v České republice je právo na samosprávu vyjádřeno v ústavě.

Definic, které vysvětlují činnost samosprávy, je celá řada. Nabízí se například ta od M. Kopeckého, který samosprávu charakterizuje jako *„ústavou a zákony stanovený okruh úkolů veřejné správy, jejichž vykonáváním vlastním jménem je svěřeno samosprávné korporaci odlišné od státu. Nositel samosprávy není při jejím výkonu podřízen orgánům státu, státu přísluší pouze právní dozor nad jednáním samosprávných korporací.“*¹¹

Uspokojivou definici místní samosprávy nabízí také Evropská charta místní samosprávy, kterou Česká republika přijala v roce 1998 a která říká, že: *„Místní samospráva označuje právo a schopnost místních společenství v mezích daných zákonem na svou odpovědnost a v zájmu místního obyvatelstva upravovat a spravovat podstatnou část věcí veřejných.“*¹²

Nejen územním celkům bylo dáno právo rozhodovat samostatně o vlastních záležitostech. Subjektům, které spojuje určitý společný zájem, cíl nebo profese, může být toto právo svěřeno také. Jedná se o zájmovou nebo také profesní samosprávu. Na rozdíl od samosprávy územní však zájmová samospráva není ústavně zakotvena. Je svěřena jednotlivým zájmovým subjektům na základě zákonů, které je zřizují. Zájmovou samosprávu dále dělíme podle toho, zda se jedná o zájmové či profesní sdružení. Příkladem může být samospráva vysokých škol nebo činnost profesních komor.

¹¹ KOPECKÝ, M., *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*, Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 97.

¹² Evropská charta místní samosprávy, 17.8.1999, čl. 3.

2.3. Samospráva ve Francii

Samospráva ve Francii je podobně jako samospráva v České republice součástí správy veřejné. Pojem samosprávy je však ve francouzském prostředí značně komplikovanější což je dáno komplexností jejího území. Správa obce v departementu Yonne, který je mimochodem nejmenším departementem na pevninském území Francie, má nutně jiný charakter než správa obce ve Francouzské Guyaně, která je od metropolitní Francie tisíce kilometrů vzdálená.

I přes velkou rozmanitost subjektů neustává Francie ve snahách o sjednocení systému územní samosprávy. Ústavodárné shromáždění přijalo dva základní principy týkající se organizace samosprávy, a sice *zásadu jednotného statutu* všech obcí a *zásadu duality jejich funkcí*, podle níž volení zástupci obce plní zároveň funkce státu i obce. Tento princip podle dnešní terminologie nazýváme právě principem samostatné a přenesené působnosti. Jak uvidíme dále, nejedná se o samostatnou a přenesenou působnost tak, jak ji chápe český systém.

Právo subjektů na samosprávu je zakotveno ve francouzské ústavě z roku 1958 v hlavě VII. v článcích 72-75, jež budou zmíněny i v dalších kapitolách této práce.

3. Správní uspořádání České republiky

Dle článku 99, hlavy VII ústavy se Česká republika člení na základní územní samosprávné celky - *obce*, a vyšší - *kraje*. Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu, tzn. kromě výkonu státní správy mají tyto jednotky právo spravovat své vlastní záležitosti a uspokojovat potřeby občanů v nich žijících.

Článek 101 ústavy České republiky hovoří podrobněji o postavení územních jednotek a říká: „*Obec je samostatně spravována zastupitelstvem. Vyšší územní samosprávný celek je samostatně spravován zastupitelstvem. Územní samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem.*“.

Kromě obcí a krajů, rozlišuje český ústavní pořádek ještě další typy územních jednotek, z nichž některé jsou zároveň samosprávnými jednotkami, jiné slouží například pouze jako volební obvody. Mezi tyto jednotky patří *okresy*, *vojenské újezdy*, *statutární města* a zvláštní postavení zaujímá *hlavní město Praha*.

Mimo tohoto administrativního členění se pro volby do Senátu území republiky dělí ještě na 81 zhruba stejně lidnatých *obvodů*. Pro administraci evropských dotací se území České republiky dělí na statistické jednotky tzv. *NUTS*. Pro úplnost je ještě třeba zmínit jedno dělení. Území obcí se pro některé administrativní a statistické účely dělí na *katastrální území* a na *základní sídelní jednotky*.

3.1. Obce

Jak jsme již zmínili, obec je základním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je samostatným právním subjektem, veřejnoprávní korporací, disponuje určitým majetkem, má vlastní rozpočet a

může samostatně hospodařit. Její řízení a fungování se řídí zákonem o obcích č. 128/2000 Sb. V České republice bylo k 1.1. 2017 6258 obcí.¹³

Každá obec má územní základ, tvoří ji jedno nebo více katastrálních území. Vnitřní část území obce se označuje jako *intravilán* a zahrnuje obydlenu část obce. Vnější část obce je nazývána *extravilán*. Extravilán tvoří pozemky, zemědělská půda, louky, lesy.

Vedle území musí obec proto aby byla obcí mít také personální základ. Ten je tvořen osobami s trvalým bydlištěm v dané obci nebo osobami, kterým bylo uděleno čestné občanství obce. Podle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel je občanem obce osoba, která je státním občanem České republiky a je ve správním obvodě obce hlášena k trvalému pobytu. Taková osoba má právo volit a být volena do obecního zastupitelstva a hlasovat v místním referendu.¹⁴

Obec je nadána právní subjektivitou a právem vydávat právní předpisy, konkrétně *obecně závazné vyhlášky* (originární sekundární právní předpisy) a *nařízení* (derivativní neboli odvozené právní předpisy). Obce jakožto právní subjekty vystupují v právních vztazích svým jménem a nesou odpovědnost vyplývající z těchto vztahů.

Jak již bylo zmíněno dříve, obec disponuje vlastním majetkem, finančními zdroji a rozpočtem. Obcím byl předán majetek státu dle zákona č. 172/1991 Sb.. Obce mají právo majetek získávat, užívat jej a nakládat s ním jako právnické osoby. Cílem hospodaření je uspokojování potřeb obyvatel obce.

V neposlední řadě jsou důležitými aspekty obce její orgány, konkrétně obecní zastupitelstvo, obecní rada, starosta a obecní úřad.

¹³ *Malý lexikon obcí České republiky 2017* [online], ČSÚ, [cit. 8.4.2019], Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2017>

¹⁴ Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)

3.1.1. Dělení obcí

Obce lze dělit a kategorizovat podle několika kritérií. Pro potřeby popisu územního a správního členění obcí je možné použít dělení dle rozsahu výkonu státní správy. Tímto způsobem rozdělujeme obce na:

- **obce prvního stupně** - Obcemi prvního stupně jsou vesnice, městyse a města. Městem se obec stává, pokud čítá nejméně 3000 obyvatel. V těchto obcích nalezeneme běžný obecní úřad.
- **obce druhého stupně** - Obce druhého stupně se od předešlých liší tím, že mají pověřený obecní úřad. Vykonávají širší státní správu pro správní obvod zahrnující více obcí.
- **obce s obecním úřadem s rozšířenou působností** - Jinak jsou tyto obce nazývány obcemi třetího stupně. Jedná se většinou o města a jejich městské úřady. Rozšířená působnost v praxi znamená, že příslušný obecní úřad zajišťuje pro stát více úkolů, např. evidenci obyvatel, vydávání občanských průkazů a cestovních dokladů nebo vedení živnostenského rejstříku.

Obcemi třetího stupně jsou města, krajská města, statutární města a hlavní město Praha.

15

3.1.2. Orgány obce

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce, dalšími orgány jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. Rada obce může dále zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise.

Orgány obce mají reprezentativní úlohu, zejména ty volené – zastupitelé, radní, starosta. Vyjadřují se do médií, organizují setkání a vytváří podmínky k rozvoji vztahů s vnějším okolím. Úřednická složka vykonává v samostatné působnosti úlohy, které

¹⁵ Taxativní výčet obcí II. a III. stupně je k nalezení v příloze zákona č. 314/2002 Sb..

rozhodli zastupitelé, a v přenesené působnosti zajišťuje úřednickou agendu, tzn. běžný každodenní styk s veřejností.

Nejvyšším rozhodovacím orgánem obce je **obecní zastupitelstvo**. Ústava obecnímu zastupitelstvu přiznává právo rozhodovat ve věcech samosprávy a rovněž právo vydávat obecně závazné vyhlášky. Zastupitelé jsou voleni na 4 roky a jejich počet závisí na velikosti resp. počtu obyvatel obce.¹⁶ Zastupitelstvo však může čítat nanejvýše 55 členů. Hlavními úkoly zastupitelstva obce je schvalování rozpočtu a plánu rozvoje, schvalování roční účetní uzávěrky a rozhodování o právnických osobách v obci. Zastupitelstvo se schází nejméně jedenkrát za 3 měsíce a zasedání jsou veřejná. Z řad zastupitelů je volena rada obce. Zastupitelstvo má též své „podorgány“, **výbory**, které zřizuje podle potřeby, vždy však musí zřídit výbor kontrolní a finanční.

Rada obce je zřizována pouze v případě, že obec má 15 a více zastupitelů. Pokud je rada obce zřízena, plní funkci výkonného orgánu v samostatné působnosti. Zabezpečuje hospodaření obce, zakládá **komise** a **odbory** jakožto kontrolní orgány a dohlíží na jejich činnost, ukládá sankce a pokuty a projednává připomínky a petice občanů. V rámci přenesené působnosti může rada vydávat nařízení obce. Radu tvoří 5 až 13 členů, přičemž tento počet nesmí být vyšší než jedna třetina počtu zastupitelů. Členem rady je i starosta a místostarostové. V případě, že rada obce není zřízena, přebírá její povinnosti a kompetence starosta, část kompetencí připadá zastupitelstvu.

Dalším důležitým orgánem obce a jejím zástupcem ve věcech veřejných je **starosta**. Starosta obce je volen zastupitelstvem z řad rady, a to na období 4 let. Za výkon své funkce je zastupitelstvu odpovědný. Zástupcem starosty je **místostarosta** (či více místostarostů). Nález ústavního soudu z 12. 4. 2001 hovoří o právech starosty takto: „*Starosta obce podle dřívější ani současné úpravy nemohl a nemůže vytvářet sám vůli obce, ale pouze mohl a může tuto vůli navenek sdělovat a projevovat.*“¹⁷ Úkolem starosty je tedy podle Ústavního soudu informování veřejnosti o činnosti obce.

¹⁶ viz. Příloha III.

¹⁷ Nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 576/2000, ze dne 12.4.2001

K orgánům obce patří dále **obecní úřad**. Obecní úřad tvoří starosta, místostarosta (místostarostové), tajemník obecního úřadu, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. V čele obecního úřadu je starosta. Obecní úřad organizačně a administrativně zajišťuje chod obce, v rámci samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo obce nebo rada obce, pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti a rozhoduje v případech stanovených zákonem. Pro výkon jednotlivých činností mohou být na úřadě vytvořeny odbory a oddělení.

Již zmíněné **komise**, které rada obce zřizuje jako své iniciativní a poradní orgány, a **výbory**, jež jsou součástí zastupitelstva, tvoří (pokud jsou zřízeny) další orgány obce.

3.1.3. Působnost obce

3.1.3.1. Samostatná působnost

Podle § 7 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích obec spravuje své záležitosti samostatně. Státní orgány a orgány krajů mohou do samostatné působnosti zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví.¹⁸ Pravomoc ve věcech samostatné působnosti připadá zastupitelstvu obce.

Obec je veřejnoprávní korporací, která jedná ve veřejném zájmu. Samostatně pečuje o rozvoj svého území a o potřeby občanů, kteří v něm žijí. Nejdůležitějšími pravomocemi, které jí stát v rámci samostatné působnosti přiznává je právo sestavovat a schvalovat rozpočet a účetní uzávěrku, právo schvalovat územní plán a plán rozvoje a právo vydávat vyhlášky a nařízení. Obec také zřizuje a ruší příspěvkové organizace v obci, rozhoduje o názvech ulic a částí obce, rozhoduje o zřízení obecní policie nebo o spolupráci s jinými obcemi.

¹⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), § 7, dále jen „Zákon o obcích“

Obec disponuje vlastním majetkem a finančními prostředky, se kterými může v rámci samostatné působnosti libovolně nakládat. Kontrolu výkonu samostatné působnosti obcí provádí Ministerstvo vnitra.

Důležitým aspektem obce je právo svolat místní referendum¹⁹. Jeho provádění upravuje zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, ve znění pozdějších předpisů.²⁰ V místním referendu rozhodují oprávněné osoby formou souhlasu či nesouhlasu o konkrétně položených otázkách, které patří do samostatné působnosti obce. Právo hlasovat v místním referendu má každá osoba, která má právo volit do obecního zastupitelstva.²¹

3.1.3.2. Přenesená působnost

O přenesené působnosti obcí podrobně hovoří hlava III. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Obce vykonávají tuto činnost jménem státu a plní jeho úkoly. Přenesenou působnost většinou zajišťuje obecní úřad a jeho odbory, jako je stavební úřad nebo matrika. Pro výkon přenesené působnosti získávají obce příspěvky ze státního rozpočtu.

V přenesené působnosti obce jednak vydávají nařízení obce k provedení zákonů a přitom se řídí zákony a jinými právními předpisy a vedle toho vykonávají veškerou jinou veřejnou správu, která je jim státem svěřena. Hlavními oblastmi státní správy, které obec vykonává, jsou evidence obyvatel, vydávání občanských průkazů, cestovních dokladů a živnostenských oprávnění. Z dalších činností jmenujme například vydávání stavebního povolení nebo výplatu dávek státní sociální podpory.

Podle rozsahu výkonu státní správy jsou obce děleny do třech kategorií: obce I., II. a III. stupně. viz podkapitola „Dělení obcí“.

¹⁹ Místní referendum, nebo-li místní lidové hlasování, je jedním z institutů přímé demokracie.

²⁰ Zákon č. 22/2004 o místním referendu a o změně některých zákonů, § 1 - § 58

²¹ *Místní referendum* [online], Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 8.4.2019], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx>

3.1.4. Hospodaření obcí

Obec hospodaří podle schváleného rozpočtu. Rozpočet schvaluje zastupitelstvo na kalendářní rok. Rozpočet obce je součástí soustavy veřejných rozpočtů resp. součástí státního rozpočtu a musí být využíván efektivně, k uspokojení potřeb občanů a k rozvoji obce.

Obecní rozpočet je tvořen plánovanými příjmy a výdaji na kalendářní rok. Hlavním zdrojem příjmů pro obec jsou transfery neboli dotace ze státního rozpočtu. Obec by nebyla schopna hradit výdaje na svoji činnost a fungování pouze z veřejných příjmů. Dalšími zdroji financí je hospodaření s obecním majetkem (například pronájem obecních prostor), dále potom příjmy z vlastní obecní podnikatelské činnosti, z místních daní a poplatků, z darů, z pokut apod.. Obecní rozpočet může být „obohacen“ ještě o dotace Evropské unie, o které obec může požádat.

Příjmy obce lze rozdělit na daňové příjmy (např. daň z pozemku či poplatek za psa), nedaňové příjmy (např. z pronájmu obecních budov), kapitálové příjmy (např. příjmy z prodeje obecních pozemků) a přijaté dotace (ze státního rozpočtu, z evropských fondů apod.).

Výdaje rozpočtu obce můžeme také rozdělit, a to na běžné výdaje a výdaje kapitálové. Prve zmíněné zahrnují výdaje na každodenní chod obce. Kapitálové výdaje představují investice do majetku obce.

Obec vydává finance na zajištění zdravého životního prostředí, na dotace příspěvkovým organizacím, jichž je obec zřizovatelem (např. místní knihovna, divadlo nebo jiné kulturní zařízení), na zajištění veřejných zdravotních služeb (např. náklady na provoz nemocnice) a na zajištění bezpečnosti obyvatel a jejich majetku (náklady na obecní či městskou policii). Součástí rozpočtu jsou i povinné výdaje, jejichž vynaložení je striktně předepsáno. Jde hlavně o výdaje na sociální dávky.

Na konci kalendářního roku se údaje o ročním hospodaření zpracovávají do závěrečného účtu. Ten obsahuje údaje o plnění rozpočtu příjmů a výdajů i podrobnosti o finančních operacích. Závěrečný účet spolu se zprávou o výsledcích přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok projedná zastupitelstvo obce a přijme opatření k nápravě nedostatků.²²

Jak již bylo zmíněno, obec disponuje nejen vlastním rozpočtem, ale i majetkem, se kterým hospodáří. O majetku obce a nakládání s ním se podrobně vyjadřuje § 38 a 39 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích, který říká: „*Majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákonem vymezené působnosti. Obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku. Majetek obce musí být chráněn před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím.*“²³ Obec má právo majetek získávat, užívat jej a nakládat s ním jako právnická osoba.

3.2. Kraje

Kraje jsou vyššími územními samosprávnými celky. Byly zřízeny ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších samosprávných celků.²⁴ Jejich postavení a činnost dále upravuje zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení). Vytvořit nebo zrušit vyšší územní samosprávný celek lze jen ústavním zákonem.

Kraj je stejně jako obec společenstvím občanů organizovaných podle území, na kterém žijí. Kraj je veřejnoprávní korporace, může tedy samostatně vystupovat v právních vztazích, disponuje vlastním majetkem a samostatně hospodáří podle schváleného rozpočtu. Jeho hlavním úkolem je péče o potřeby svých občanů a o rozvoj území kraje. Území České republiky je rozděleno do 14 krajů vč. hlavního města Prahy. Tomuto rozdělení předcházela složitý vývoj nastíněný v předchozích kapitolách. K rozdělení území ČR na 13 krajů a hlavní město Prahu došlo 1. ledna 2000.

²² Zákon o obcích, § 43

²³ Zákon o obcích, § 38, § 39

²⁴ Zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 1.

Krajům bylo přiděleno několik funkcí, mimo jiné proto, že jejich správní území je tvořeno nižšími územními samosprávnými celky, obcemi, a činnost těchto jednotek je třeba koordinovat. Kraje mají integrační a koordinační funkci tzn. mají za úkol spolupracovat s ostatními subjekty na svém území a sdružovat je. Další funkcí je funkce dozorová a poradní. Kraje disponují rozsáhlým administrativním aparátem, personálním a technickým zázemím, fungují pro obce jako poradní orgán. Díky funkci redistribuční kraje přerozdělují veřejné finanční prostředky ve svém vlastním správním území. Mají vlastní grantové prostředky, administrují strukturální fondy, vytváří dotační programy. Důležitá je také reprezentační a zprostředkovatelská funkce vůči ústřední státní správě. Kraje hájí zájmy svého území na nejvyšších místech.²⁵

3.2.1. Orgány kraje

Struktura orgánů kraje je téměř identická se strukturou orgánů obce. Jediným formálním rozdílem je název hlavy územního celku. Zatímco hlavním zástupcem obce je starosta, v čele kraje stojí hejtman. Faktických rozdílů v orgánech územních celků je podstatně více, liší se především v rozsahu pravomocí.

Orgánem, který samostatně spravuje kraj, je **krajské zastupitelstvo**. Je voleno stejným způsobem, jako zastupitelstvo obce a jeho funkční období je čtyřleté. Počet zastupitelů je 45-65²⁶, odvíjí se od počtu obyvatel kraje. Úkolem zastupitelstva je rozhodovat ve věcech patřících do samostatné působnosti kraje. Velmi významná je pravomoc zastupitelstva předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně a předkládat návrhy Ústavnímu soudu na zrušení právních předpisů, má-li za to, že jsou v rozporu se zákonem. Mezi další pravomoci zastupitelstva patří vydávání obecně závazných vyhlášek kraje, schvalování programů rozvoje územního obvodu kraje, zajišťování jejich realizace a kontrola jejich plnění. Zastupitelstvo také schvaluje rozpočet a závěrečný účet kraje, volí hejtmana, náměstka (náměstky) hejtmana a odvolává je z

²⁵ PONIKELSKÝ, P. a kol., *Organizace regionálního rozvoje*, Vysoká škola regionálního rozvoje, Praha 2011.

²⁶ viz. Příloha IV.

funkce. Má rovněž právo zřizovat a rušit příspěvkové organizace a právnické osoby v kraji. Zastupitelstvo kraje se schází podle potřeby a jeho zasedání jsou veřejná.²⁷

Výkonným orgánem kraje je **rada kraje**. Funkce rady kraje je ve své podstatě obdobná funkci obecní rady. Je zodpovědná za hospodaření obce, zřizuje komise a odbory jakožto kontrolní orgány a dohlíží na jejich činnost, ukládá sankce a pokuty a projednává připomínky a petice občanů.²⁸ Do jejich kompetencí patří také vydávání nařízení kraje. Radu kraje tvoří vždy hejtman, náměstek nebo náměstci hejtmana a další členové rady. Počet členů rady se řídí počtem obyvatel kraje. Při počtu do 600 000 obyvatel je rada 9členná v opačném případě, tedy pokud má kraj 600 000 a více obyvatel, je rada 11členná.

Jak bylo již zmíněno hlavou kraje je **hejtman**. Hejtman zastupuje kraj navenek. Není však statutárním zástupcem kraje, ale plně se zodpovídá zastupitelstvu. Koná pouze to, co předtím zastupitelstvo schválilo. Hejtman spolu s náměstkem podepisuje právní předpisy kraje. Dále jmenuje a odvolává **ředitele krajského úřadu**, dává mu úkoly a stanovuje mu plat. Odpovídá za informování veřejnosti o činnosti kraje, řídí zasedání zastupitelstva a rady a vede bezpečnostní a záchranné akce v případě mimořádných událostí.²⁹

Krajský úřad jakožto administrativní orgán kraje plní úkoly, které mu v samostatné působnosti svěřilo zastupitelstvo nebo rada, a pomáhá činnosti výborům a komisím. V čele úřadu stojí ředitel. Úřad se zpravidla člení na odbory a oddělení. Krajský úřad mj. poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím a kontroluje zákonnými prostředky výkon přenesené působnosti orgánů obcí. Zároveň mu náleží výkon přenesené působnosti s výjimkou záležitostí, které jsou ze zákona svěřeny zastupitelstvu a radě.

²⁷ HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ, V., *Základy organizace veřejné správy v ČR*, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, s. 172-174.

²⁸ Tamtéž, s. 175.

²⁹ PONIČELSKÝ, P. a kol., *Organizace regionálního rozvoje*, Vysoká škola regionálního rozvoje, Praha 2011.

Stejně jako obce i kraje mohou zřizovat **komise a výbory**. Povinně je zřizován finanční a kontrolní výbor, oproti obci má kraj navíc povinnost zřídit výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost.³⁰

3.2.2. Působnost

3.2.2.1. Samostatná působnost

Podle § 14 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích do samostatné působnosti kraje patří záležitosti, které jsou v zájmu kraje a občanů kraje, pokud nejde o přenesenou působnost. Při výkonu samostatné působnosti kraj spolupracuje s obcemi, nesmí přitom zasahovat do jejich samostatné působnosti. Proti takovému zásahu může obec podat žalobu.

Samotná ústava dává krajům do rukou významnou pravomoc, kterou mohou ovlivňovat dění i na celostátní úrovni. Krajské zastupitelstvo je totiž jedním z pěti subjektů, jež mohou v České republice podat návrh zákona.

Neméně důležitou pravomocí je vydávání obecně závazných vyhlášek kraje, kterými kraj ukládá povinnosti fyzickým a právnickým osobám.

Podobně jako obec, kraj disponuje pravomocí spravovat svůj vlastní majetek, hospodařit podle rozpočtu a schvalovat účetní uzávěrku. Navíc kraj rozhoduje o vyhlášení krajského referenda a tvoří strategii územního rozvoje. Výkon samostatné působnosti kraje je pod dozorem věcně příslušných ministerstev.

Od roku 2011 lze na základě speciálního zákona č. 118/2010 Sb., o krajském referendu,³¹ uspořádat referendum i na krajské úrovni, a to o všech věcech, které patří

³⁰ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), § 59, § 35, dále jen „Zákon o krajích“

³¹ Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů

do samostatné působnosti kraje. Výjimkou je např. rozpočet kraje, obecně závazná vyhláška kraje, zřízení či zrušení krajských orgánů nebo volba či odvolání hejtmána.³²

3.2.2.2. Přenesená působnost

Orgány kraje vykonávají na svém území přenesenou působnost ve věcech, které stanoví zákon. Stejně jako obec obdrží kraj na výkon přenesené působnosti příspěvek ze státního rozpočtu.³³ V rámci přenesené působnosti může kraj vydávat nařízení kraje.

Obecně lze říci, že přenesená působnost krajů je velmi rozsáhlá. Do jejich kompetence spadají oblasti školství, zdravotnictví či sociální péče, stejně jako například otázka územního plánování, správa pozemních komunikací a dozor nad silniční dopravou. Dalšími úseky jsou např. péče o vody a lesy, ochrana životního prostředí nebo nakládání s odpady.³⁴

Důležitou povinností kraje je také provádění kontroly výkonu přenesené působnosti obcí.³⁵ Naopak kraj je v tomto ohledu kontrolován ze strany příslušného ministerstva nebo jiných ústředních správních úřadů.

3.2.3. Hospodaření krajů

Otázka hospodaření krajů je veskrze podobná otázce hospodaření obcí. Rozpočet kraje je stejně jako obecní rozpočet tvořen příjmy a výdaji. Mezi příjmy kraje patří dotace, sdílené daně (DPH, daň z příjmu apod.), poplatky a návratné zdroje. Největší položkou příjmů jsou dotace resp. příspěvky ze státního rozpočtu.

³² *Krajské referendum* [online], Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 8.4.2019], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

³³ Zákon o krajích, § 29

³⁴ PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, Praha: Wolters Kluwer, Česká republika, 2011, s. 368 - 369.

³⁵ Zákon o obcích, § 129

Výdaje jsou nástrojem politiky krajské samosprávy. Prostřednictvím svěřených zdrojů kraj poskytuje veřejnou službu. Výdaje veřejné správy jsou dvojího druhu, obligatorní a účelové. Obligatorní výdaje jsou výdaje, které jsou předurčeny zákonem nebo dohodami, nazývají se také mandatorní výdaje. Ty kraje používají k financování činností, které vykonávají v rámci přenesené působnosti. Zbylou část finančních zdrojů mohou kraje užít na účely, které jsou v souladu s jejich politikou. Nejvíce peněz kraje vydávají na služby pro obyvatelstvo, běžně tato položka tvoří třetinu krajského rozpočtu.

Územní samosprávné celky mají povinnost podávat ročně o svém hospodaření zprávu. Jedná se o již zmíněnou roční účetní uzávěrku jinak řečeno závěrečný účet. V něm kraj či obec bilancuje příjmy a výdaje za uplynulý rok.

3.3. Okresy

Okresní úřady na území České republiky ukončily svoji činnost 31. prosince 2002 v rámci druhé fáze reformy územní správy. Zároveň s tím už okresy přestaly mít zákonem stanoveno své sídlo (okresní město). Obvody okresů i po 1. lednu 2003 zůstaly zachovány pro potřeby soudů, policie, archivů, úřadů práce atd. Dále se využívají jako statistická jednotka, někdy i jako rozlišovací údaj k názvu obce a některých nestátních organizací.

Kompetence okresních úřadů převzaly zčásti krajské úřady a zčásti obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

3.4. Statutární města

Poněkud zvláštní postavení mají statutární města, jichž je v České republice v současnosti 27³⁶. Zvláštní jsou právě proto, že jsou odpovědný přímo vládě resp. ministerstvu vnitra. Statutárním městem se v České republice označuje město, které má

³⁶ viz Příloha I.

právo členit své území vyhláškou, označovanou jako „statut“. Dle zákona může být statutární město členěno na městské části nebo městské obvody (magistráty). V čele magistrátu stojí **ředitel** (jmenovaný úředník), v čele městské části **starosta** (volený zastupitel). Orgánem, který zastupuje statutární město navenek a náleží mu například i pravomoc jmenovat ředitele magistrátu, je **primátor**.

3.5. Hlavní město Praha

Výjimečné postavení mezi obcemi má hlavní město Praha. Funkce Prahy jakožto hlavního města je zakotvena v ústavě.³⁷ Dokladem specifického režimu města je také vynětí Prahy z působnosti zákona o obcích a ze zákona o krajích. Poměry hlavního města upravuje speciální zákon.³⁸ Hlavní město Praha upravuje své vnitřní poměry ve věcech správy města statutem, který vydává v podobě obecně závazné vyhlášky.³⁹

Zvláštností hlavního města je fakt, že Praha není obcí, krajem, krajským ani statutárním městem. Přitom orgány hlavního města jsou stejné jako orgány statutárního města, je řízena **zastupitelstvem**, kontrolována **radou**, v čele stojí **ředitel** a administrativní činnosti nevykonává obecní nebo krajský úřad, ale **úřad městské části** nebo **Magistrát hlavního města Prahy**. Stejně jako některá statutární města se Praha člení na městské části resp. obvody. Území hlavního města Prahy je rozděleno do 22⁴⁰ městských částí (Praha 1-Praha 22)⁴¹.

Praha je rovněž sídlem velké části státních institucí a množství dalších organizací a firem, což ji předurčuje k výsadnímu postavení mezi územními samosprávnými jednotkami. Sídlí zde prezident republiky, parlament, vláda, ústřední státní orgány a jeden ze dvou vrchních soudů. Mimoto je Praha sídlem řady dalších úřadů, jak ústředních, tak i územních samosprávných celků, sídlí zde též ústředí většiny

³⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 13.

³⁸ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

³⁹ Vyhláška hl.m. Prahy č. 55/2000 Sb. hl.m. Prahy, kterou se vydává Statut hl. m. Prahy

⁴⁰ *Městské části* [online], portál hlavního města Prahy, [cit. 8.4.2019], Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/mestske_casti/index.html

⁴¹ viz. Příloha V.

politických stran, hnutí a iniciativ a centrály téměř všech církví, náboženských a dalších sdružení.

U obcí a krajů jsme zmínili rozsah samostatné a přenesené působnosti. Pravomoci Prahy jsou podobné pravomocím obcí, krajů a statutárních měst s tím rozdílem, že Praha vykonává činnosti samostatné a přenesené působnosti v mnohem větším měřítku. Důvodem je větší počet obyvatel, větší objem dopravy, rozlehlost území hlavního města apod.

Do samostatné působnosti patří zejména hospodaření s majetkem, spolupráce s jinými subjekty, rozhodování o vyhlášení místního referenda v městské části, schvalování programu rozvoje městské části, ukládání sankcí za správní delikty a především vydávání obecně závazných vyhlášek. Přenesená působnost dává Praze mimo jiné právo vydávat nařízení.

3.6. Vojenské újezdy

Každá část území České republiky je součástí některé obce, pokud zákon nestanoví jinak. Součástí obcí nejsou vojenské újezdy. Ty mají z hlediska samosprávy zvláštní postavení.⁴²

Vojenský újezd je vymezená část území státu určená k zajišťování obrany státu a k výcviku ozbrojených sil. Újezd tvoří územně správní jednotku. Obyvatelé vojenských újezdů nemají právo na samosprávu a nevolí tedy zastupitelstvo obce. Změnou nebo zrušením vojenského újezdu může vzniknout nová obec.

Státní správu na území újezdu vykonává **újezdní úřad** v rozsahu úkolů, které stanoví zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. V čele

⁴² HORZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ V., *Základy organizace veřejné správy v ČR*, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, s. 111, dále s. 115.

vojenského újezdu je **přednosta**, který je podřízen oddělení řízení vojenských újezdů Ministerstva obrany.⁴³

Od 1. ledna 2016, kdy byl zákonem č. 15/2015 Sb. zrušen vojenský újezd Brdy, jsou v České republice čtyři vojenské újezdy (Boletice, Březina, Hradiště a Libavá).⁴⁴

⁴³Informace o vojenských újezdech [online], Armáda České republiky, [cit. 8.4.2019], Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=215>

⁴⁴ Tamtéž, dále Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů)

4. Správní uspořádání Francie

V této části práce budu vycházet především z francouzské právní úpravy územně správních jednotek, tedy především z oddílu XII ústavy z roku 1958 a ze Zákoníku o územních celcích (*Code général des collectivités territoriales*). Důležitým zdrojem informací pro tuto kapitolu bude rovněž reforma územní samosprávy tzv. NOTRe (*Nouvelle Organisation Territoriale de la République*)⁴⁵ z roku 2015.

Jak jsem již zmínila v kapitole o samosprávě, Francie má podstatně složitější územní uspořádání a složitější systém samosprávy než Česká republika. Neboť její součástí jsou i zámořská území, musí k otázce samosprávy přistupovat poněkud odlišně. Je třeba obyvatelům zámořských departementů zajistit pokud možno stejná práva, jako mají občané v metropolitní Francii, a tudíž i právo podílet se na veřejné správě. To zámořským územím garantuje článek 73 ústavy. Současně je třeba zajistit zde výkon státní správy podřízený hlavním správním orgánům, tedy dosadit do čela zámořských departementů a regionů prefekty jako představitele státu, kteří budou tuto moc vykonávat.

Dle článku 72 ústavy jsou základními územními samosprávnými celky Francie obec, departement a region. Dále je území Francie členěno na územní celky se zvláštním statutem, zámořská území a další územněsprávní jednotky. „*Za podmínek stanovených zákonem se tato společenství svobodně spravují prostřednictvím volených rad a mají nařizovací pravomoc k výkonu svých pravomocí.*“⁴⁶

Francie zahrnuje území tzv. metropolitní Francie (*France métropolitaine*), což je francouzské území na evropské pevnině (*France continentale*) a ostrov Korsika, a francouzská zámořská území (*France d'outre-mer*). V rámci administrativního členění Francie se rozlišuje 18 regionů (13 na evropské pevnině a 5 zámořských). Regiony se člení na departementy, kterých je celkem 101, z toho 5 zámořských. Departmenty se

⁴⁵ Dále jen „NOTRe“

⁴⁶ Constitution du 4 octobre 1958, čl. 72

dále člení na *arrondissements*, jakési okresy, celkem jich je 332. Ty se dále dělí na kantony (celkem 2352⁴⁷), jejichž hlavní funkcí je role volebních obvodů. Nejnižší administrativní jednotkou ve Francii jsou obce (*communes*, 35 357⁴⁸).

Collectivités territoriales neboli územně samosprávné celky jsou podobně jako jejich české protějšky právníckými osobami, mají svůj vlastní rozpočet a samostatně hospodaří. Jsou vymezeny určitým územím, občany a jsou nadány pravomocemi svěřenými od státu.

Obce, departementy a regiony se spravují samostatně, zvolenými orgány a svým jednáním upravují záležitosti v rámci své pravomoci.⁴⁹ Spolupracují se státem v oblastech správního a územního plánování, na hospodářském, sociálním, zdravotním, kulturním a vědeckém rozvoji, na ochraně životního prostředí, v boji proti diskriminaci a v otázkách podpory rovnosti žen a mužů.⁵⁰

4.1. Obce (*communes*)

Obec je podobně jako v České republice nejnižší samosprávnou územní jednotkou ve Francii. Celkem se na celém území francouzského státu (včetně zámořských území) nachází 35 357 obcí z nichž 212 je zámořských⁵¹. Obce byly vytvořeny v době Velké francouzské revoluce a oproti departementům a regionům neprošly početnými reformami.

⁴⁷ Ještě před reformou NOTRe z roku 2015 byl počet kantonů zhruba dvakrát větší.

⁴⁸ *Code officiel géographique au 1er janvier 2019* [online], INSEE, údaj k 1.1.2019, [cit. 17.4.2019], Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/information/3720946>

⁴⁹ Čl. L1111-1, *Code général des collectivités territoriales* (Zákoník o územních celcích), z 24. února 1996, dále jen „Code général des collectivités territoriales“ nebo „CGCT“

⁵⁰ Čl. L1111-2, Tamtéž

⁵¹ *Code officiel géographique au 1er janvier 2019* [online], INSEE, údaj k 1.1.2019, [cit. 17.4.2019], Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/information/3720946>

4.1.1. Orgány obce

Hlavním orgánem obce, orgánem, který rozhoduje o nejdůležitějších otázkách týkajících se obce, je **obecní zastupitelstvo** (*conseil municipal*⁵²). To především reprezentuje občany a snaží se uspokojit jejich potřeby. Obecní zastupitelstvo má na starosti záležitosti obce. Schvaluje rozpočet, schvaluje závěrečný účet, může vytvářet a rušit obecní veřejné služby, spravovat obecní majetek nebo poskytovat dotace pro místní rozvoj. Pro výkon svých pravomocí přijímá usnesení a v případě potřeby může zřídit **komise**.⁵³ Zastupitelstvo obce se schází nejméně jednou za 3 měsíce a jeho zasedání jsou veřejná. Do obecního zastupitelstva může být zvolen každý, kdo je občanem obce a dovršil věku 18 let. Obecní zastupitelé jsou do funkce voleni na 6 let a jejich počet je stanoven pevným číslem v závislosti na počtu obyvatel obce (7-69)⁵⁴.

Zastupitelstvu předsedá **starosta** (*maire*), který má své zástupce, **místostarosty** (*adjoints*).⁵⁵ Starosta má v rámci obce výkonnou moc, zastupuje obec navenek a je zodpovědný za obecní rozpočet. Na rozdíl od starosty české obce, má ten francouzský ještě další pravomoci jako např. vydává stavební povolení v obci, stojí v čele obecní policie a náleží mu tedy i zajišťování veřejného pořádku.

Jeho postavení je v rámci územní samosprávy ve Francii specifické, protože na této úrovni na rozdíl od departementu nebo regionu nepůsobí prefekt, který by byl vybaven všeobecnými pravomocemi pro výkon státní správy, za něj je tu zodpovědný právě starosta. K plnění svých úkolů přijímá starosta *arrêtés municipaux*⁵⁶, jejichž obsah se projednává v zastupitelstvu, vydává je však starosta. Při výkonu pravomocí není starosta odpovědný zastupitelstvu, jako tomu je v České republice, ale podléhá přímo **prefektovi** departementu (*préfet*), ve kterém daná obec leží. Zatímco v Česku může být

⁵² Zde překlad pojmu „conseil municipal“ jako „obecní zastupitelstvo“. Možno přeložit i jako „obecní rada“, ale svojí formou se více blíží českému pojmu „obecní zastupitelstvo“, viz kapitola 8.

⁵³ *Structures territoriales* [online], Le portail de l'État au service des collectivités, [cit. 14.4.2019], Dostupné z: <https://www.collectivites-locales.gouv.fr/commune>

⁵⁴ viz. Příloha VI.

⁵⁵ Statut přidělence starosty je shodný s postavením místostarosty.

⁵⁶ možno přeložit jako „obecní vyhlášky“ nebo „výnosy obce“

starosta ze své funkce odvolán zastupitelstvem obce, ve Francii tak může učinit pouze vlada formou dekretu. Rozdíl můžeme spatřovat i v délce funkčního období. Starosta je ve Francii volen na 6 let.

Obec má rovněž svůj administrativní orgán, **obecní úřad** (*bureau*), který je svou podobou a činností shodný s obecním úřadem v Česku. Dalšími orgány obce mohou být již zmíněné **komise**, které zřizuje zastupitelstvo obce.

4.1.2. Působnost orgánů obce

Francouzská právní úprava nerozlišuje samostatnou a přenesenou působnost, přesto je možné udělat jistou dělicí linii mezi tzv. dekoncentrovanými nebo tradičními (zhruba odpovídající naší přenesené působnosti) a decentralizovanými pravomocemi (samostatná působnost).⁵⁷ Rozdělení však přesně neodpovídá našemu chápání, a proto některé pravomoci, které francouzské právo považuje za tradiční, spíše spadají do naší samostatné působnosti a naopak.

Tradičními pravomocemi označujeme pravomoci, které se částečně váží na funkci starosty jako představitele státu v obci a patří sem především matriční záležitosti (evidence sňatků, narození a úmrtí aj.), volební funkce (organizace a příprava voleb, kontrola volebních seznamů), sociální činnost (správa školních družin, jeslí, domovů důchodců), do jisté míry oblast školství^{58, 59}, údržba obecních komunikací a ochrana veřejného pořádku. Shodně s českým systémem spadá do samostatných pravomocí obce také hospodařit podle schváleného rozpočtu a nakládat s obecním majetkem.

⁵⁷ Pojem samostatná a přenesená působnost lze podle jiných zdrojů přeložit i jako „*autonomie administrative*“ (samostatná působnost) a „*compétence attribué*“ (přenesená působnost). viz. např. GOHIN, O., *Institutions administratives*, 7ème éd. Coll. Manuels, 2016, s. 88-91

⁵⁸ Od vydání Ferryho zákona z roku 1881 je základní škola zřizována obcí, ta řídí výstavbu, údržbu a vybavení školního zařízení.

⁵⁹ RÉMOND, B., BLANC, J. : *Les collectivités locales*. Paříž: Dalloz, 1989, s. 52

Decentralizované pravomoci zahrnují několik různorodých oblastí jako např. územní plánování, školství, zdravotní správu, bydlení, sociální činnost a kulturu. Obcím mj. náleží vypracovávat a schvalovat místní územní plány, starosta je oprávněn vydávat stavební povolení, v oblasti školství se obec stará o veřejné školy, v oblasti ekonomické činnosti mohou obce a jejich sdružení poskytovat podpory podnikům. Obec rovněž hraje důležitou roli ve správě kultury, stará se o místní knihovny, muzea, obecní konzervatoře a financuje základní umělecké vzdělání. Za decentralizovanou pravomoc lze také označit právo obce vyhlásit místní referendum.⁶⁰

4.1.3. Hospodaření obce

Obecní rozpočet tvoří 2 složky - příjmy a výdaje neboli tzv. provozní složka a investiční složka (*section de fonctionnement* a *section d'investissement*)⁶¹. Příjmy obce tvoří především místní daně a poplatky, státní dotace⁶² (především dotace *La Dotation Globale de Fonctionnement*) a příjmy z provozování obecních služeb (například nájem z obecních bytů).⁶³

Složka výdajů obce je tvořena jednak investicemi obce (do opravy silnic, do vybavení základních škol apod.), splátkami úvěrů, výdaji na platy zaměstnanců obce a v neposlední řadě, a stejně tak jako v českém systému, obec vydává peníze na vyplácení podpor sociálních dávek. Tyto však obecním rozpočtem takřkajíc „protečou“ tzn. obec tyto prostředky od státu pouze přerozdělí, nevydává je z vlastního rozpočtu.

V této kapitole bych ráda zmínila ještě jednu věc, a tou jsou statistiky výdajů veřejných rozpočtů, nejen v obcích ale i ve vyšších územních celcích. Výdaje veřejného

⁶⁰ O místním referendu blíže pojednávají články LO1112-1 až LO1112-7, CGCT „*Obecní zastupitelstvo může rozhodnout o konání místního referenda týkajícího se jakékoliv záležitosti spadající do působnosti obce.*“

⁶¹ Francouzský systém používá termíny „*section de fonctionnement*“ a „*section d'investissement*“ zde přeloženy jako provozní složka a investiční složka.

⁶² Především dotace z *La Dotation Globale de Fonctionnement*, což je jakýsi příspěvek státu do rozpočtů místních územněsprávných jednotek.

⁶³ *Comptes des collectivités* [online], Centre de documentation economie-finances, [cit. 17.4.2019], Dostupné z:

<https://www.economie.gouv.fr/cedef/chiffres-cles-budgets-collectivites-locales>

sektoru ve Francii jsou dlouhodobě jedny z nejvyšších v celé Evropské unii (aktuálně zhruba 55% HDP).⁶⁴ Toto číslo je tak marginální i díky velkému počtu úředníků a jiných státních zaměstnanců, jak vyplývá ze statistiky serveru Statista z roku 2017.⁶⁵ Nejvíce však veřejné sektory vynaloží na sociální výdaje, ať už jde o zdraví, penze, nezaměstnanost či třeba podporu rodin. Francie je v tomto ohledu rekordmanem ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi. Téměř 30% jejího ročního HDP přijde na sociální výdaje.⁶⁶ Evropská unie Francii dlouhodobě doporučuje (v posledních letech spíše tlačí), aby výdaje veřejného sektoru snížila. I proto vypracovala francouzská vláda tzv. Akční plán 2022 (*Action Publique 2022*), kterým chce do roku 2022 docílit snížení výdajů na veřejný sektor.⁶⁷

4.2. Departementy (*départements*)

Vytvoření departementu jako nového správního obvodu bylo jedním z výsledků revolučního roku 1789. Od roku 1871 je departement rovněž územní samosprávnou jednotkou s vlastními volenými orgány. Departementy prošly mnohými reformami. Ta poslední z roku 2015 zvaná NOTRe, která měla za následek mimo jiné vytvoření nových metropolí, na něž byly přeneseny některé z pravomocí departementu (např. pravomoci týkající se sociální politiky a přerozdělování soc. dávek).

Jde o metropoli Aix-Marseille Provence⁶⁸, která se oddělila od departementu Bouches-du-Rhône, metropoli Lyon⁶⁹, která spadá pod departement Rhône, a metropoli *Grand Paris*⁷⁰ (neboli *Velká Paříž*). Grand Paris byla vytvořena spojením tří departementů Hauts-de-Seine, Seine-Saint-Denis a Val-de-Marne. Samotná metropole

⁶⁴ Informace vynesena na konferenci Ministerstva financí Francie, *Conférence des finances publiques*, Ministère de l'Économie et des Finances, 24.1.2019

⁶⁵ *Scandinavia: First For Public Sector Employment* [online], Statista, [cit. 18.4.2019], Dostupné z: <https://www.statista.com/chart/10346/scandinavia-first-for-public-sector-employment/>

⁶⁶ Social spending [online], OECD, [cit. 17.4.2019], Dostupné z: <https://data.oecd.org/social-exp/social-spending.htm> (anglicky)

⁶⁷ *Action Publique 2022* [online], Gouvernement, [cit. 17.4.2019], Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/action/action-publique-2022-pour-une-transformation-du-service-public>

⁶⁸ podle tzv. zákona MAPTAM, n°2014-58 z 27.ledna 2014, čl. 40-42

⁶⁹ Tamtéž, čl. 26-39

⁷⁰ Tamtéž, čl. 12-14

se nyní rozkládá na území osmi departementů (Paříž, Hauts-de-Seine, Seine-Saint-Denis, Val-de-Marne, Seine-et-Marne, Yvelines, Essonne a Val-d'Oise).

Tato reforma se zabývá i postavením ostrova Korsika. Departementy Corse-du-Sud a Haut-de-Corse byly 1. ledna 2018 touto reformou zrušeny a Korsika se stala tzv. *collectivité territoriale unique*, územním se zvláštním statutem.

V současné době má tedy Francie 101 departementů, z toho 5 zámořských.

4.2.1. Orgány departementu

Klíčovým orgánem departementu je **rada departementu** (*conseil départemental*⁷¹), která se usnáší o záležitostech departementu. Členové rady departementu jsou voleni na dobu šesti let, přičemž každé tři roky se volí jejich polovina, současně s volbami do zastupitelstva regionu, respektive obce. Na rozdíl od obecních voleb jsou však jednotliví členové zastupitelstva voleni v rámci kantonů, které působí jako volební okrsky departementu, a nikoli za celý departement. Za každý kanton jsou zvoleni dva radní, vždy jeden muž a jedna žena. Počet radních závisí tedy na počtu kantonů v daném departementu.⁷² Rada departementu se schází nejméně jednou za 3 měsíce a její zasedání jsou veřejná.

Rada volí svého **předsedu** (*président*), který je výkonným orgánem departementu. Předseda je volen na 3 roky a musí být zvolen absolutní většinou v radě.⁷³ Funkční období předsedy je tříleté z toho důvodu, aby každá nově nastupující rada měla možnost volit předsedu. Decentralizační zákon z roku 1982 učinil z předsedy nositele výkonné moci v podobném postavení, jaké zaujímá starosta obce. Předseda připravuje jednotlivá zasedání rady a plánovaná usnesení, po jejich schválení generální radou je vykonává.⁷⁴

⁷¹ Dříve *assemblée départementale*, později *conseil général*. Od roku 2013 nazývána *conseil départemental* neboli „rada departementu“.

⁷² Od 18 radních v departementu Territoire de Belfort po 82 radních v departementu Nord. viz Příloha VIII.

⁷³ Code général des collectivités territoriales, čl. L3122-1

⁷⁴ Code général des collectivités territoriales, čl. L3221-1

Dalším orgánem departementu je **stálá komise** (*commission permanente*)⁷⁵ složená z předsedy rady, ze 4 až 15 místopředsedů, popřípadě z dalších osob. Je volena radou a jejím hlavním úkolem je kontrolovat činnost zastupitelů a kontrola plnění rozpočtu departementu.

Orgánem, který v departementu vykonává státní správu, je **prefekt**. Státní správa departementu a sídlo prefekta je označováno jako prefektura.

Funkce prefekta byla vytvořena již v době Velké francouzské revoluce. Původně nebyl prefekt jen vykonavatelem státní moci, byl nadán i exekutivní pravomocí. Předsedal radě departementu (v té době generální radě), jmenoval starosty obcí a vykonával dozor nad subjekty místní samosprávy. Prefekt byl jakýmsi nástrojem centralizace územní správy. Samospráva byla v té době značně omezena. Tento systém se zachoval až do roku 1982, kdy byl department plně decentralizován a funkce prefekta začala být postupně omezována.

V současném systému prefekt vykonává dozor nad místními úřady samosprávy⁷⁶. To v praxi znamená, že mu musí být ke schválení předloženy všechny akty místních úřadů (usnesení, vyhlášky...). Prefekt ověří, zda tyto akty nejsou v rozporu s platnými právními předpisy.⁷⁷ Dříve prefekt tuto kontrolu prováděl *a priori*, tedy předem. Zákonem o decentralizaci z roku 1982 byl přezkum těchto aktů stanoven *a posteriori*, tedy poté, co je příslušný akt vydán. Prefekt zastupuje vládu a je jí také jmenován. Jednou z důležitých kompetencí prefekta je i řízení policejních záležitostí.

⁷⁵ Pozn. Pojem „*commission permanente*“ někteří autoři překládají jako „komise departementu“.

⁷⁶ Tento dozor francouzské právo nazývá „*tutelle*“. Slovo „*tutelle*“ však neznamená jen „dozor“, nýbrž i „ochranu“ či „záštitu“.

⁷⁷ Loi n° 82-213 du 2 mars 1982 relative aux droits et libertés des communes, des départements et des régions, čl. 34

4.2.2. Působnost orgánů departementu

Na rozdíl od obce, na úrovni departementu neexistuje smíšený model správy, departement jakožto územně samosprávný celek působí prostřednictvím svých orgánů pouze v oblasti samostatné působnosti, naproti tomu ve správním obvodu státní správy odděleně od samosprávy departementu působí prefekt, který vykonává státní správu. Jedná se o tzv. oddělený model veřejné správy.

Departement získal díky přesunu pravomocí učiněným na základě zákona z 2.3.1982 a dalších předpisů nové důležité kompetence, které posílily jeho význam a které pokrývají čtyři sféry činnosti.⁷⁸ Největší změnu v pravomocích zaznamenal departement v oblasti zdravotní a sociální. Departement je odpovědný za správu většiny dávek sociální pomoci, vymezuje a realizuje sociální politiku na svém území, stará se o podporu bydlení. Významně mohou orgány departementu zasahovat i do územního uspořádání. Departementu například přísluší také správa silnic, organizace dopravy, správa přístavů a letišť. Zákon z března 1982 přiznává departementu větší pravomoci i ve sféře školství a kultury. Zatímco obce mají na starosti zásadně základní vzdělání, departementům náleží správa středních škol prvního stupně (tzv. *collèges*).

Posledním okruhem činnosti departementu, která byla tímto zákonem posílena je ekonomická činnost (programy na podporu podniků, program ekonomické pomoci a další).

4.2.3. Hospodaření departementu

Hospodaření departementu respektive jeho rozpočet je veskrze shodný s rozpočtem obce. Stejně jako ten obecní je rozpočet departementu tvořen složkou provozní (složkou fungování) a složkou investiční s tím rozdílem, že právě druhá zmiňovaná, složka investiční, je u departementu mnohem vyšší neboť se jedná o větší územní celek a má tudíž potřebu více investovat (do oprav silnic, do škol, do sociálních

⁷⁸ Loi n° 82-213 du 2 mars 1982 relative aux droits et libertés des communes, des départements et des régions, čl. 26 a 28

zařízení apod.). Na některých výdajích či investicích departementy spolupracují s regiony či obcemi a naopak.

4.3. Kantony (*cantons*)

Kantony jsou vytvořeny společně s departementy dekretem z 22. prosince 1789, podle kterého Národní ústavodárné shromáždění rozdělilo Francii na departementy, departementy dále na okresy (*districts*, později *arrondissements*) a okresy rozčlenilo ještě na menší jednotky - kantony.

Kantony dnes ve Francii fungují jako volební okrsky pro volby do rad departementů a nemají vlastní samosprávnou pravomoc ani orgány. Obvykle kanton sestává z několika obcí, ovšem u největších obcí je situace opačná, obec sestává z několika kantonů.⁷⁹ Podle dat z Národního institutu pro statistiky a ekonomická studia (INSEE) se Francie v současnosti dělí na 2352⁸⁰ kantonů.

4.4. Arrondissementy (okresy)

Podobný statut jako kanton má francouzský arrondissement. Arrondissement je jednotka administrativního členění Francouzské republiky a odpovídá zhruba okresům v České republice.⁸¹ Je částí departementu a zahrnuje několik volebních kantonů. V čele arrondissementu stojí **podprefekt** a jeho území odpovídá **podprefektuře**.⁸² Arrondissementy byly zřízeny roku 1800 a v jistých obdobích fungovaly i jako volební okrsky pro celostátní volby. Na rozdíl od regionů, departementů a obcí nemají arrondissementy ani kantony svoji volenou reprezentaci a nejsou právnickou osobou.

⁷⁹ GOHIN, O., *Institutions administratives*, 7ème éd. Coll. Manuels, 2016, s. 170-176

⁸⁰ *Code officiel géographique au 1er janvier 2019* [online], INSEE, údaj k 1.1.2019, [cit. 22.4.2019], Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/information/3720946#titre-bloc-7>

⁸¹ Pozn. nezaměňovat s tzv. *arrondissements municipales*, což jsou městské části v Paříži, v Lyonu a v Marseille.

⁸² *Arrondissement* [online], INSEE, [cit. 22.4.2019], Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1912>

4.5. Regiony (*régions*)

Region je územní samosprávnou jednotkou, která prošla nejspíš nejvíce změnami a zároveň jednotkou nejmladší z hlediska historického vývoje územního uspořádání francouzského státu. Regiony byly *de facto* vytvořeny v roce 1919 a to jako regiony zvané „*Clémentel*“ pojmenované podle francouzského politika Étienna Clémentela. Rozdělit zemi na regiony se v roce 1969 pokusil i prezident Charles de Gaulle, ale jeho návrh byl v obecném referendu zamítnut. K vytvoření regionů jako samosprávných jednotek došlo až v roce 1982 zákonem o decentralizaci.⁸³

Od té doby stihly regiony projít mnohými reformami, za všechny zmiňme zákon z 13. srpna 2004 o svobodách a povinnostech místních samospráv, který regionům přiřkl větší pravomoci než měly doposud, a nejnovější reformu NOTRe z roku 2015. Tato vytváří novou mapu metropolitních regionů, přičemž některé z nich jsou seskupeny, aby se snížil jejich počet a tím i náklady na jejich správu.

Od 1. ledna 2016, kdy byly zrušeny regiony Guayana a Martinique⁸⁴, se Francie dělí na 13 regionů v metropolitní oblasti a 5 zámořských regionů.

4.5.1. Orgány regionu

Region je od roku 1982 vybaven vlastními samosprávnými orgány, a to regionální radou, předsedou regionální rady, což je analogické k systému orgánů departementu, a navíc i hospodářskou a sociální radou regionu. I zde se podobně jako na úrovni departementu uplatňuje oddělený systém veřejné správy.

Regionální rada (*conseil régional*) má obdobnou pozici jako ostatní volená zastupitelstva nižších územních samosprávných celků, spravuje na základě svých

⁸³ Do té doby byly regiony koncipovány jako podniky financované z veřejných zdrojů, tedy právnické osoby, které nebyly nadány autonomií.

⁸⁴ Guyana a Martinik jsou od 1.1.2016 zámořskými regiony a zároveň zámořskými departementy.

usnesení záležitosti regionu. Členové rady jsou voleni na 6 let. Jejich počet závisí na velikosti regionu.⁸⁵ Mimo rozhodovací pravomoc, v rámci své pravomoci poradní vydává rada stanoviska k problémům rozvoje a uspořádání území regionu. Neopomenutelnou pravomocí rady je i schvalování rozpočtu.

Exekutivu má na starost **předseda** rady regionu, přičemž mu asistuje **stálá komise** a **úřad**. Předseda je volen na prvním zasedání rady z jejího středu na dobu šesti let.⁸⁶ Jeho pravomoci jsou z velké části totožné s pravomocemi předsedy rady departementu. Náleží mu svolávat zasedání rady, připravuje usnesení rady a zajišťuje jejich výkon, předepisuje příjmy a nařizuje výdaje.⁸⁷ Část svých funkcí může delegovat na místopředsedy, které jmenuje z členů stálé komise. Ti pak tvoří úřad.

Stálá komise podobně jako na úrovni departementu slouží jako pomocný orgán předsedy regionální rady a tvoří ji jednak samotný předseda, místopředsedové a potom další členové regionální rady. Rada na ni může delegovat část svých pravomocí, s výjimkou těch, které se týkají schvalování rozpočtu a závěrečného účtu. Stálá komise vlastně působí na místě regionální rady v době, kdy tato nezasedá.⁸⁸

Poradními orgány regionu jsou **hospodářská a sociální rada regionu** (CESER).⁸⁹ CESER se skládá z členů zastupujících socioekonomické subjekty v regionu, jako jsou společnosti, odbory, obchodní nebo zemědělské komory či nevládní organizace, a vydává své stanovisko k hlavním směrům regionální politiky.⁹⁰

Na tomto místě je, podobně jako tomu bylo u departementu, třeba zmínit ještě jeden orgán resp. instituci, která však nevykonává samosprávu nýbrž správu státní. Jedná se o **prefekta**. Funkce a pravomoci prefekta regionu jsou shodné s těmi prefekta departementu, co víc, jedná se o tutéž osobu. Prefekt regionu je zároveň prefektem v

⁸⁵ Od 41 na Guadeloupe až ke 209 v regionu Île-de-France.

⁸⁶ Code général des collectivités territoriales, čl. L 4133-1

⁸⁷ Code général des collectivités territoriales, čl. L4132-11

⁸⁸ BOEUF, Je.-L., MAGNAN, M. : *Les collectivités territoriales et la décentralisation*. 2. vydání. Paříž : La documentation française, 2006, s. 132

⁸⁹ CESER Conseil économique, social et environnemental régional

⁹⁰ *La région, comment ça marche?* [online], Régions de France, [cit. 24.4.2019], Dostupné z: <http://regions-france.org/observatoire-politiques-regionales/fonctionnement/>

některém z departementů daného regionu. Jako prefekt regionu a departementu chrání v těchto územních samosprávách zájmy státu, zastupuje vládu, kontroluje provádění jejich nařízení a dohlíží na zákonnost právních aktů vydávaných radou regionu.

4.5.2. Působnost orgánů regionu

Působnost regionu je především předurčena jeho důležitou rolí, kterou hraje v oblasti hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje. Jeho působnost byla vymezena kompetenčními zákony.⁹¹

Regiony mají na starosti koordinaci všech ekonomických aktivit na svém území. Řídí politiku regionální dopravy, zajišťují meziměstskou a školní dopravu a dopravu regionálními expresními vlaky. Dohlíží na vytváření nových pracovních míst a spravují evropské fondy.

Regionální rada vymezuje režim poskytování ekonomických podpor podnikům a vypracovává jak regionální plán ekonomického rozvoje, tak plán rozvoje územního. Podobně jako obce a departementy má region na starost i oblast školství. Je odpovědný zejména za správu středního a odborného školství a základního uměleckého vzdělání. Účastní se na financování významné části univerzitních zařízení, ačkoli vysoké školství zůstává nadále podřízeno státu. Nově byla regionům zákonem přiznána možnost podílet se na financování a výstavbě zdravotnických zařízení.

4.5.3. Hospodaření regionu

Příjmy a výdaje regionálního rozpočtu resp. složka provozní a investiční⁹² jsou ve své podstatě obdobné jako u obce nebo departementu avšak jejich výše se liší. Zejména složka investiční zaujímá v rozpočtu regionu z mého pohledu značnou část. Je to dáno tím, že regiony vynakládají velké finanční prostředky do plánů regionálního

⁹¹ Decentralizační zákony z 80. let, zákon o demokracii blízkosti z roku 2002 a zákon o svobodách a povinnostech samosprávy z roku 2004. Oba později jmenované zákony stanovily možnost převést na regiony vlastnictví či správu majetku náležejícího státu.

⁹² Podrobně lze jejich „složení“ zkoumat na oficiálním portálu francouzské vlády.

<https://www.collectivites-locales.gouv.fr/depenses-fonctionnement>

rozvoje. Investice regionů jsou téměř třikrát větší než investice departementů a zhruba o třetinu větší než investice obecních rozpočtů. Ačkoliv tato bakalářská práce není ekonomicky zaměřena, dovolím si pro odůvodnění svého tvrzení uvést některá ekonomická data.

Celkový rozpočet regionů za rok 2017 byl zhruba 31 mld.€, podíl investiční složky byl zhruba 31% a podíl složky provozní (složky fungování) činil 69%. Naproti tomu celkový rozpočet obcí byl ve stejném roce 122 mld.€ a složka investiční zaujímala 24%. Ještě větší rozdíl spatřujeme v rozdělení celkového rozpočtu departementů, který v roce 2017 činil přes 67 mld.€. Podíl investic byl pouhých 13%.⁹³

4.6. Území se zvláštním statusem (*collectivités à statut particulier*)

V rámci francouzské územní správy existují oblasti, které nepodléhají jednotnému správnímu režimu. Jde o území v metropolitní Francii i mimo ni. Těm druze jmenovaným (zámořská území se zvláštním statutem) bude věnován prostor v následující kapitole. V této bych se ráda zaměřila nejprve na specifickou správu hlavního města (Paříž), poté na metropole (Lyon a Marseille), jejichž organizaci upravuje zvláštní zákon, a na ostrov Korsika, pro který byla rovněž vytvořena speciální právní úprava. Krátce se zmíním také o nedávném vytvoření zvláštního režimu pro oblast Alsasko.

4.6.1. Paříž

Paříž jako hlavní město Francie má mezi územními celky jedinečné postavení dané rozlohou, počtem obyvatel, složitou dopravní infrastrukturou a faktem, že je sídlem mnoha institucí, jak francouzských, tak i mezinárodních, centrem obchodu, sídlem vlády, parlamentu i prezidenta republiky. Má tedy i specifické potřeby a požadavky na organizaci místní samosprávy.

⁹³ *Les chiffres clés des régions* [online], Banque des Territoires, [cit. 29.4.2019], Dostupné z: <http://regions-france.org/chiffres-cles-des-regions/>

Jak jsem již zmínila, hlavní město Paříž má v současnosti zvláštní postavení. Není ani obcí ani departementem (jako tomu bylo do roku 1983⁹⁴) ba ani regionem. Reformou nového územního uspořádání republiky zvanou NOTRe z roku 2015 byla vytvořena metropole *Grand Paris (Métropole du Grand Paris)* neboli „Velká Paříž“, která v sobě sloučila departementy Hauts-de-Seine, Seine-Saint-Denis a Val-de-Marne. Samotná metropole se rozkládá na území osmi departementů⁹⁵ (Paříž, Hauts-de-Seine, Seine-Saint-Denis, Val-de-Marne, Seine-et-Marne, Yvelines, Essonne a Val-d’Oise).

Podle zákona z 28.2. 2017 se 1. ledna 2019 departement Paříž sloučil s obcí resp. městem Paříž (*Ville de Paris*) a vznikla nová samosprávná jednotka - území se zvláštním statutem. *Ville de Paris* vykonává tedy současně činnosti obce i departementu. **Starosta Paříže** (*maire de Paris*) je tak zároveň předsedou rady departementu a **rada Paříže** (*Conseil de Paris*) je obecním zastupitelstvem i radou departementu zároveň. Jedná se o podobný stav stavu hlavního města Prahy. Praha je současně městem i krajem a její postavení blíže určuje zvláštní zákon.⁹⁶ Zajímavostí je, že Paříž oproti Praze nemá pro svoje postavení speciální zákon a o Paříži jako hlavním městě se ani nezmiňuje francouzská ústava. Statutu Paříže a metropolí Lyonu a Marseille se věnuje zákon zvaný „PML“ z prosince 1982.⁹⁷

Paříž se dělí na dvacet městských obvodů tzv. *arrondissementů*⁹⁸, v jejichž čele je **starosta**. Dvacet starostů z jednotlivých *arrondissementů* nejsou starosty v plném slova smyslu. Paříž má pouze jednoho starostu, starostu Paříže, voleného obecní radou, tedy radou Paříže. Rady *arrondissementů* mají právo vydávat vyhlášky, mají pravomoc např. v oblasti dotací nebo územního plánování a patří jim i rozhodovací pravomoc ve věcech sociálních, kulturních, sportovních a vzdělávacích.

⁹⁴ Zákonem z 31. prosince 1982, byl Paříži přiznán zvláštní statut.

⁹⁵ viz. Příloha XII.

⁹⁶ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

⁹⁷ Zákon č. 82-1169 z 31. prosince 1982, tzv. „zákon PML“ upravuje organizaci samosprávy v Paříži, Marseille a Lyonu.

⁹⁸ Zde *arrondissement* jako městský obvod. Není totožný se správním obvodem.

Rada Paříže, kterou tvoří 163 členů, je zastupitelským orgánem, starosta Paříže představuje výkonnou moc. Rada Paříže je volena systémem, který se uplatňuje u voleb do obcí s více než 3500 obyvateli.⁹⁹ Pařížský starosta je volen na šest let zastupiteli Paříže z jejich řad. Má stejné pravomoci jako ostatní starostové obcí, nenáleží mu však pravomoci policie. Ty v Paříži vykonává **policejní prefekt**.

4.6.2. Lyon, Marseille

Tato města se do jisté míry podobají našim statutárním městům. Změna v postavení obou těchto měst, které je do značné míry analogické postavení Paříže, se udála rovněž v roce 1982, kdy byl vydán výše zmíněný zákon zvaný „PML“, který měl za cíl především zohlednit jejich demografický význam a zefektivnit správu.

1. ledna 2015 se podle reformy NOTRe¹⁰⁰ a podle zákona o metropolích (MAPTAM)¹⁰¹ tzv. Velký Lyon (*Grand Lyon*) stává metropolí (*Métropole de Lyon*). Tento nový územní úřad s jedinečným statusem ve Francii kombinuje pravomoci jeho předchůdce, Grand Lyon¹⁰², s pravomocemi rady departementu Rhône, ve kterém se metropole Lyon nachází. Díky této nové organizaci je přístup k veřejným službám značně usnadněn.

Metropole Marseille, celým názvem Metropole Aix-Marseille-Provence (AMP), je metropole přeskupující metropolitní oblast kolem Marseille a města Aix-en-Provence v departementu Bouches-du-Rhône. Vznikla *de facto* 1. ledna 2016 zákonem MAPTAM a je výsledkem fúze šesti interkomunit¹⁰³, jejímž cílem bylo ukončit administrativní roztržitost území.

⁹⁹ V obcích nad 3500 obyvatel jsou zastupitelé voleni všeobecným hlasováním ve dvou kolech.

¹⁰⁰ Loi n° 2015-991 du 7 août 2015 portant nouvelle organisation territoriale de la République (NOTRe)

¹⁰¹ Loi n° 2014-58 du 27 janvier 2014 de modernisation de l'action publique territoriale et d'affirmation des métropoles. (MAPTAM)

¹⁰² Grand Lyon byla jakási městská komunita (*communauté urbaine*), předstupeň metropole, a sdružovala 59 obcí.

¹⁰³ Pojmem interkomunita (*intercommunauté*) se označuje spolupráce mezi více obcemi či městy.

Obě města jsou rozdělena na **městské obvody**¹⁰⁴ (16 v Marseille a 9 v Lyonu), které spravují volené **zastupitelstvo městského obvodu** spolu se **starostou**. Zastupitelstvo Marseille čítá 101 členů, Lyon má 73 zastupitelů. Starostu volí v obou městech obecní zastupitelstva¹⁰⁵. Podobně jako v Paříži, i zde jsou zastupitelstva složena ze dvou třetin ze zastupitelů přímo volených v jednotlivých obvodech a ze zbývajících třetiny ze zastupitelů města pocházejících z tohoto obvodu. Zastupitelstva tak vlastně představují mezičlánek mezi obyvatelstvem a ústředními orgány obce¹⁰⁶. Nemají plnoprávné postavení jako zastupitelstva obce, plní pouze některé činnosti (správa kulturních, sociálních a sportovních zařízení) v součinnosti s městským zastupitelstvem, náleží jim spíše poradní pravomoci.

4.6.3. Korsika

Korsika je ostrov ležící ve Středomoří, má přibližně 300 000 obyvatel a spadá pod správu Francie.

Do roku 2018 byla Korsika francouzským regionem dělicím se na dva departementy - Haute-Corse (Severní Korsika) a Corse-du-Sud (Jižní Korsika). Jako region požívala Korsika stejných práv a povinností jako ostatní regiony.

Dle článku 72 ústavy je Korsika územím se zvláštním statusem. Zákon z roku 1982 učinil z ostrova metropolitní region se zvláštními pravomocemi. Tento regionální status ztratil svůj význam se zákonem z roku 1986 o nových regionech. Zákon z roku 2015 o novém územním uspořádání republiky (hlavně o organizaci velkých regionů) také obsahuje několik důležitých ustanovení pro Korsiku.

Dosavadní územní jednotka - region s departementy Haute-Corse a Corse-du-Sud, je 1. ledna 2018 nahrazena „zvláštním samosprávným územím“

¹⁰⁴ Česká statutární města naproti tomu se mohou, ale nemusí členit na městské obvody či části na základě rozhodnutí zastupitelstva statutárního města a nikoli přímo na základě zákona. (Zákon č. 128/200 Sb. obecní zřízení, § 4 odst. 2.)

¹⁰⁵ V Lyonu a Marseille se nejedná o obecní zastupitelstvo, ale o zastupitelstvo metropole (*conseil de la métropole*).

¹⁰⁶ PEISER, G. : *Droit administratif (actes administratives, organisation administrative, police, service public, responsabilité, contentieux administratif)*, Dalloz, 1987, s. 114

(*collectivité territoriale unique*). Od tohoto data je Korsika řízena vlastním zastupitelským orgánem, **shromážděním**. Korsické shromáždění je svou strukturou, organizací a legislativními pravomocemi nejbližší francouzskému parlamentu resp. Národnímu shromáždění (*Assemblée nationale*). Rozsahem své působnosti a vlivem na domácí politiku se podobá spíše regionální radě, oproti ní má však větší autonomii v rozhodování a širší spektrum oblastí, do kterých může zasahovat.

Před rokem 1982 se přesuny pravomocí na Korsiku řídily stejnou logikou jako u ostatních regionů. Zákon z července 1982¹⁰⁷ uznal rozsáhlé pravomoci Korsiky v těchto oblastech: vzdělávání a odborná příprava, komunikace, kultura, životní prostředí, územní plánování a urbanismus, zemědělství, bydlení, doprava, zaměstnanost a energetika. Tyto kompetence byly následujícími zákony ještě rozšířeny, zákonem z roku 1991¹⁰⁸, reformou z roku 2002¹⁰⁹ a zákonem z roku 2011¹¹⁰.

Statutárním a legislativním orgánem Korsiky je **shromáždění** (*Assemblée de Corse*), volené v přímých všeobecných volbách každých šest let, ve stejné době jako regionální volby, prostřednictvím dvoukolového systému poměrného zastoupení. Reforma z roku 2015¹¹¹ stanovila počet členů shromáždění na 51. Shromáždění volí svého **předsedu**, ale na rozdíl od regionů není předseda nadán exekutivní pravomocí. Ta náleží **výkonné radě** (*conseil exécutif*) složené z předsedy a osmi členů, kteří jsou voleni shromážděním. Mimoto zde existuje také ekonomická, sociální a kulturní rada. Tyto jsou spíše poradními orgány.

4.6.4. Alsasko

¹⁰⁷ Loi n°82-659 du 30 juillet 1982 portant statut particulier de la région de Corse : compétences.

¹⁰⁸ Loi n° 91-428 du 13 mai 1991 portant statut de la collectivité territoriale de Corse. Tento například umožnil korsickému shromáždění předkládat plán řízení.

¹⁰⁹ Loi n° 2002-92 du 22 janvier 2002 relative à la Corse. Tento zákon dává shromáždění Korsiky právo přizpůsobit v mezích stanovených parlamentem, platné či zkoumané zákony tak, aby lépe vyhovovaly místním obyvatelům, tzv. nařizovací pravomoc (*pouvoir réglementaire*).

¹¹⁰ Loi n° 2011-1749 du 5 décembre 2011 relative au plan d'aménagement et de développement durable de Corse. Posiluje právní rozsah plánu řízení a plánu udržitelného rozvoje, a to tak, že již není zapotřebí schválení státem.

¹¹¹ La loi du 16 janvier 2015 relative à la délimitation des régions, aux élections régionales et départementales et modifiant le calendrier électoral

Alsasko chtělo vždy mít zvláštní postavení mezi francouzskými samosprávnými celky. Nevyhovoval mu status regionu, obyvatelé nebyli spokojeni ani se sloučením Alsaska s regiony Champagne a Lotrinsko v jeden region Grand Est po reformě z roku 2015.

29. října 2018, po několika měsících jednání, premiér a ministr pro územní soudržnost a vztahy se samosprávou¹¹² oznámili vytvoření tzv. „evropské územně správní jednotky Alsaska“ (*collectivité européenne d'Alsace*), která má na jedné straně stejné pravomoci jako departement, na druhé straně některé zvláštní pravomoci, a zároveň je i nadále součástí regionu Grand Est.¹¹³

¹¹² Ministre de la cohésion des territoires et des relations avec les collectivités territoriales.

¹¹³ *Création d'une collectivité européenne d'Alsace* [online], Préfecture du Haut-Rhin, [cit. 27.4.2019], Dostupné z:

<http://www.haut-rhin.gouv.fr/Politiques-publiques/Collectivites-locales/Collectivite-europeenne-d-Alsace/Creation-d-une-collectivite-europeenne-d-Alsace>

5. Zámořská území (*collectivités d'outre-mer*)

Zámořská území Francie tvoří 12 ostrovů a souostroví: Guadeloupe, Guyana, Martinik, Reunion, Mayotte, Nová Kaledonie, Francouzská Polynésie, Svatý Bartoloměj, Svatý Martin, Saint Pierre a Miquelon, ostrovy Wallis a Futuna, Francouzská jižní a antarktická území a ostrov Clipperton. Na těchto územích žije trvale téměř 2,6 milionu obyvatel.¹¹⁴

Těmto územím jsem se rozhodla věnovat samostatnou kapitolu neboť jejich samospráva se v mnohém liší od samosprávy řekněme „klasického“ územního celku v metropolitní Francii. Pro stát je správa těchto území značně komplikovaná a to z toho důvodu, že některá z nich jsou od centrální Francie tisíce kilometrů vzdálená.¹¹⁵

Podle vztahu zámořského území k Francouzské republice se rozlišuje několik různých druhů právních statusů zámořských území.¹¹⁶ Jsou jimi:

- *Zámořský departement a region*: zkratka DOM-ROM¹¹⁷, který je plně integrovanou součástí Francie.
- *Zámořské společenství*: zkratka COM¹¹⁸, má jiné postavení než DOM-ROM, ale je hodně podobné funkci departementu.
- *Společenství sui generis*¹¹⁹: je obdobou Zámořských společenství, ale má vyšší stupeň autonomie a volnější svazek s Francií.
- *Zámořské teritorium*: zkratka TOM nebo také TAAF¹²⁰, je speciální status, který mají pouze Francouzská jižní a antarktická území.

¹¹⁴ *Les Territoires* [online], Ministère des Outre-Mer, [cit. 27.4.2019], Dostupné z: <http://www.outre-mer.gouv.fr/les-territoires>

¹¹⁵ Pro zajímavost, tzv. „Zámořská Francie“ leží celkem v 9 časových pásmech a její rozloha je přibližně stejná jako rozloha Bulharska (119 403 km²).

¹¹⁶ viz. Příloha XIII.

¹¹⁷ DOM-ROM-Département d'Outre-Mer et Région d'Outre-Mer, někdy se používá zkratka DROM (Département et Région d'Outre-Mer)

¹¹⁸ COM Collectivités d'Outre-Mer

¹¹⁹ Spojení „sui generis“ pochází z latiny a znamená „svého druhu“.

¹²⁰ TOM Territoire d'Outre-Mer, TAAF Terres Australes et Antarctiques Françaises

- *Soukromé vlastnictví státu* je řízeno přímo vládou resp. ministrem pro zámořská území, ten ale může jmenovat svého zástupce, kterého pověří správou tohoto území — Clippertonův ostrov.

Postavení zámořských území se věnuje ústava v oddíle XII. a Zákoník o územních celcích (*Code général des collectivités territoriales*).

Podle ústavy se zámořská území stejně jako obce, departementy a regiony v metropolitní Francii „*spravují svobodně prostřednictvím volených rad a mají nařizovací pravomoc k výkonu své působnosti*“.¹²¹

K aplikaci právního řádu v zámořských územích hovoří ústava takto: „*V zámořských departementech a regionech platí zákony a předpisy automaticky a v plném rozsahu. Mohou však být přizpůsobeny konkrétním charakteristikám a omezením těchto samosprávných jednotek.*“¹²²

Zvláštní pozornost pak ústava věnuje společenství Nové Kaledonie, jehož uspořádání definuje v oddíle XIII.

Zámořská území Francie, i když se v mnohém liší, mají jedno společné. Stejně jako metropolitní Francie jsou součástí Evropské unie. Řídí se tedy jejími právními předpisy, mají své zástupce v evropských institucích a většina těchto území používá měnu euro (výjimkou jsou 3 území v Pacifiku, která používají tzv. CFP frank¹²³). Kromě Francouzských jižních a antarktických území a Clippertonova ostrova, které nejsou trvale osídleny, mají všechna ostatní území své zástupce ve francouzském parlamentu – 27 v Národním shromáždění a 21 v Senátu.¹²⁴ „Zámořská Francie“ (*France d’outre-mer*), jak jsou tato území často nazývána, mají také svého zástupce ve vládě, je jím **ministr pro zámořská území** (*Ministre des Outre-Mer*).

Podobně jako v metropolitních departementech a regionech, i zde působí zástupci státu pro správu státních záležitostí - **prefekti**. V zámořských regionech a departementech a v zámořských společenstvích působí prefekti, ve Francouzské

¹²¹ Constitution du 4 octobre 1958, č. 72

¹²² Tamtéž, čl. 73

¹²³ Arrêté du 31 décembre 1998 portant fixation de la parité du franc CFP avec l'euro.

¹²⁴ *Les parlementaires ultramarins* [online], Ministère des Outre-Mer, [cit. 27.4.2019], Dostupné z: <http://www.outre-mer.gouv.fr/les-parlementaires-ultramarins>

Polynésii a v Nové Kaledonii se tito zástupci nazývají **vyšší komisaři** (*hauts commissaires*) a státní správu na Francouzských jižních a antarktických územích a na ostrovech Wallis a Futuna vykonávají tzv. **nejvyšší správci** (*administrateurs supérieurs*).

5.1. Zámořské departementy a zámořské regiony (DOM-ROM)

Do kategorie DOM-ROM (*Département d'Outre-Mer et Région d'Outre-Mer*) patří souostroví Guadeloupe, ostrovy Réunion a Mayotte. Z formálního hlediska sem patří i Guyana a ostrov Martinik. Tyto jsou počítány mezi zámořské regiony avšak reforma z 27. července 2011 jim přisoudila odlišný status od ostatních regionů. Podobně jako Korsika je každý z nich tzv. „zvláštním samosprávným územím“ (*collectivité territoriale unique*). Těmto územím bude věnována pozornost v následující podkapitole.

Území Guadeloupe, Reunionu a Mayotte jsou zároveň departementem a regionem, mají tedy dva zastupitelské orgány - radu departementu a regionální radu. Výjimkou je Mayotte, ten je spravován pouze radou departementu.

Rada departementu je **místní shromáždění** (*assemblée locale*), které rozhoduje o záležitostech departementu. Hlavním úkolem shromáždění je návrh rozpočtu zohledňující zájmy místního obyvatelstva a následná kontrola hospodaření. Jeho členové jsou voleni na 6 let a jejich počet se liší v závislosti na velikosti departementu¹²⁵.

Rada regionu (*conseil régional*) je volena rovněž na 6 let a počet jejích členů zohledňuje opět velikost regionu¹²⁶. Kromě rozpočtových kompetencí je rada regionu pověřena také rozvojem regionu a má právo vydávat vyhlášky. Rozhoduje o poskytnutí dotací pro místní projekty, financuje vzdělávací, kulturní a sportovní instituce.¹²⁷

¹²⁵ Guadeloupe 42, Réunion 50, Mayotte 26.

¹²⁶ Guadeloupe 41, Réunion 45.

¹²⁷ *Guadeloupe - Compétences*, a dále, *Martinique - Compétences* [online], Le portail du droit Outre-Mer, [cit. 28.4.2019], Dostupné z:

<https://www.drom-com.fr/guadeloupe/competences-guadeloupe.htm>

Pokud jde o financování zámořských území obecně, je zajišťováno z podílu na místních daních na jedné straně a na straně druhé z příspěvků od státu. Zámořská území mohou také jako členové Evropské unie požádat o některé dotace (např. dotace pro místní rozvoj).

Kromě statutárního orgánu, rady, a orgánu exekutivy, **předsedy rady** (či **výkonné rady** na Martiniku), mohou zámořské regiony zřizovat tzv. **poradní orgány** (např. sociální a ekonomická rada, rada pro vzdělání a kulturu apod.).

5.2. Guyana a Martinik (CTU)

Jak již bylo zmíněno, Guyana a Martinik mají speciální status, podobný tomu korsickému, tedy *collectivité territoriale unique* (CTU) neboli „zvláštní samosprávné území“.¹²⁸

Tyto samosprávy kombinují pravomoci, které dříve náležely regionální radě a radě departementu. Po komunálních volbách, které se konaly v prosinci 2015, vstoupily tyto dvě samosprávné jednotky v platnost. Od 1. ledna 2016 mají jednotný rozpočet. Jejich fiskální zdroje jsou agregací dřívějších departementálních a regionálních fiskálních zdrojů.¹²⁹

Řídícím orgánem Guyany a Martiniku jsou od ledna 2016 **shromáždění Guyany** (*Assemblée de Guyane*) a **shromáždění Martiniku** (*Assemblée de Martinique*). Členů shromáždění je 51 v Guyaně a 51 na Martiniku, jejich mandát je šestiletý. Pro výkon svých rozhodnutí má Martinik navíc ještě **výkonnou radu** (*conseil exécutif*).

¹²⁸ *Guyane - Présentation générale*, a dále, *Martinique - Présentation générale* [online], Le portail du droit Outre-Mer, [cit. 28.4.2019], Dostupné z: <https://www.drom-com.fr/accueil.htm>

¹²⁹ *Comptes individuels des départements et des Collectivités territoriales uniques (CTU)* [online], Direction Générale des Finances Publiques, [cit. 28.4.2019], Dostupné z: https://www.impots.gouv.fr/cil/application/pdf/methodo_departement.pdf

5.3. Zámořská společenství (COM)

Pojem zámořské společenství poprvé definovala reforma francouzské ústavy v roce 2003, ačkoliv podobný pojem (územní společenství) se objevil už v roce 1976. Je to obecný pojem pro různá území po celém světě, která administrativně spadají pod Francii, přičemž se vnitřně dělí na společenství, která jsou plnou součástí Francie a tím i Evropské unie a společenství, která mají v rámci Evropské unie zvláštní status.^{130, 131} Každé toto území má jiné postavení vůči kontinentální Francii. Pro všechny je ale společný vysoký stupeň autonomie.

Patří sem: Francouzská Polynésie (*Polynésie Française*), Saint Pierre a Miquelon (*Saint Pierre et Miquelon*), Wallis a Futuna (*Wallis et Futuna*), Svatý Martin (*Saint Martin*) a Svatý Bartoloměj (*Saint Barthélemy*).

Všechna tato území mají svůj zastupitelský orgán, Francouzská Polynésie má zastupitelské orgány dva. I když forma se liší (rada, shromáždění apod.), funkce a pravomoc zůstává stejná či obdobná. Jejich členové jsou voleni na 5 let.

5.3.1. Francouzská Polynésie

Území Francouzské Polynésie tvoří 118 ostrovů rozestých po území velkém asi jako celá Evropa. Celé toto území je řízeno 3 hlavními institucemi, **vládou**, **prezidentem** a **shromážděním**.

Polynéská vláda se skládá z 10 ministrů. Je pověřena správou Francouzské Polynésie a řídí její politiku. Za svá rozhodnutí je odpovědná shromáždění.

¹³⁰**Saint Pierre a Miquelon**: součást Francie a Evropské unie, zvláštní dohoda o občanství Evropské unie, **Francouzská Polynésie**: součást Francie a Evropské unie, zvláštní dohody o volném obchodě, **Wallis a Futuna**: součást Francie a Evropské unie, zvláštní dohody o volném obchodě, **Svatý Martin**: součást Francie a Evropské unie, usiluje o zvláštní ekonomické postavení, **Svatý Bartoloměj**: součást Francie a Evropské unie, usiluje o zvláštní ekonomické postavení

¹³¹ LIZEROT, Karel, *Mimoevropská Evropská unie - případ zámořské Francie*, Mezinárodní vztahy/Czech Journal of International Relations [online], 1997, str. 65, [cit. 29.4.2019], Dostupné z:

<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:J4OoDDb0YZkJ:https://mv.iir.cz/article/view/1110/1160+&cd=7&hl=en&ct=clnk&gl=cz>

Prezident Francouzské Polynésie ji reprezentuje, řídí činnost vlády a vyhlašuje právní akty zvané „zákony země“. Je volen shromážděním a z řad jeho členů.

Shromáždění má 57 členů a jeho hlavním úkolem je usnášet se o rozhodnutích vlády a kontrolovat její činnost.

5.3.2. Ostatní území se statusem COM

Francouzská Polynésie má mezi jednotkami COM odlišné postavení, které je předurčeno rozsáhlostí území, které spravuje. Společenství Saint Pierre a Miquelon, Svatý Martin a Svatý Bartoloměj jsou řízena **územně správní radou** (*conseil territorial*¹³²). Souostroví Wallis a Futuna má jako zastupitelský orgán **územně správní shromáždění** (*assemblée territoriale*). Tyto instituce mají veskrze stejné pravomoci jako obecní zastupitelstva, rady departementů a regionální rady, oproti nim jsou však voleny pouze na 5 let.¹³³

Jednotlivá území se od sebe drobně liší svěřenými pravomocemi. Například samospráva Svatého Bartoloměje má samostatnou pravomoc v oblasti životního prostředí, energií, údržby silnic a dálnic, správy přístavů nebo ochran lesních porostů, kterou ostatní zámořská společenství nemají. Podobných výsad požívá i Svatý Martin. Oproti tomu Francouzská Polynésie nebo ostrovy Wallis a Futuna mají například zvláštní dohodu s EU o volném obchodě, což jim přináší větší možnosti v oblasti ekonomie a obchodu. A souostroví Saint-Pierre a Miquelon těží ze zvláštní dohody o občanství Evropské unie.

¹³² V rozporu s doslovným překladem „územní rada“ jsem pojem „*conseil territorial*“ přeložila jako „územně správní rada“ s cílem akcentovat především její správní funkci.

¹³³ *Les acteurs des Outre-Mer* [online], Ministère des Outre-Mer, [cit. 28.4.2019], Dostupné z: <http://outre-mer.gouv.fr/les-presidents-des-gouvernements-des-executifs-et-assemblees-territoriales>

5.4. Nová Kaledonie

Nová Kaledonie má ze všech zámořských území největší míru autonomie, stanovené **dohodou z Nouméa 5. května 1998**.

Souostroví připadlo Francii v roce 1853 a Paříž území využívala jako trestaneckou kolonii. Po neúspěšném plebiscitu v roce 1987, jehož důsledkem byly násilnosti mezi zastánci nezávislosti a jejich oponenty, mezi francouzskými bezpečnostními složkami a Kanaky, se situace uklidnila až po podepsání Matignonské smlouvy v červnu 1988, která byla kompromisem mezi francouzskými lojalisty a separatisty a odložila otázku nezávislosti na přesně 10 let. Ostrov získal značnou autonomii. V roce 1998 byla oběma stranami podepsána Nouméaská dohoda, která určila přechodné období vedoucí k nezávislosti na 20 let¹³⁴. Smlouva byla schválena místním obyvatelstvem v referendu téhož roku. V dalším **referendu o nezávislosti 4. listopadu 2018** se voliči vyslovili pro zachování dosavadního stavu.¹³⁵

Status Nové Kaledonie je předmětem oddílu XIII. ústavy. Nová Kaledonie je společenstvím „*sui generis*“, jež je obdobou zámořských společenství, ale má vyšší stupeň autonomie a volnější svazek s Francií. K popisu statusu Nové Kaledonie je někdy užíván pojem „území se zvláštním statutem“¹³⁶.

Nouméaská dohoda stanovila následující oblasti autonomie pro území Nové Kaledonie:

1. řízení udělování kaledonského občanství
2. možnost vykonávat samostatně určité aktivity v Tichomoří
3. schvalování tzv. „zákonů země“ kongresem Nové Kaledonie podléhající kontrole Ústavní rady.

¹³⁴ Loi n° 99-209 organique du 19 mars 1999 relative à la Nouvelle-Calédonie

¹³⁵ *Nová Kaledonie zůstane francouzská. K referendu přišlo přes 80 procent voličů.* [online], ČT24, [cit. 2018-11-04], Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2642369-nova-kaledonie-zustane-francouzska-k-referendu-pri-slo-pres-80-procent-volicu>

¹³⁶ viz. podkapitola 5.6.

Kongres Nové Kaledonie je řídicím orgánem a je tvořen zasedáním členů shromáždění třech provincií¹³⁷ (32 členů z Jižní provincie, 15 členů ze Severní provincie a 7 členů z ostrovů Loyauté), má tedy celkem 54 členů. Ti jsou voleni na 5 let. Každá z provincií je dále spravována voleným **shromážděním**. Orgánem exekutivy Nové Kaledonie je **vláda**. Vláda je volena kongresem na dobu 5 let, je to exekutiva Nové Kaledonie. Dalšími institucemi jsou tzv. **zvykový senát** (*sénat coutumier*), zvyková rada (*conseil coutumier*) a **hospodářská, sociální a environmentální rada** (CESE). První dvě jsou poradními orgány pro texty týkající se domorodého obyvatelstva (Kanaků).

V Nové Kaledonii je stát kompetentní ve věcech striktně vymezených zákonem.¹³⁸ Jde zejména o oblasti kontroly přistěhovalců a cizinců, měny, národní obrany, veřejné služby státu, oblast veřejného pořádku a doména vědy a výzkumu.

5.5. Francouzská jižní a antarktická území a ostrov Clipperton

TAAF (*Terres australes et antarctiques françaises*) neboli Francouzská jižní a australská území je zámořské území, které bylo vytvořeno zákonem 6. srpna 1955. Od ústavní reformy 2003, jsou výslovně zmíněny v článku 72-3 ústavy, který říká: „*zákon určuje právní režim a organizaci Francouzských jižních a antarktických území*“. Toto území je tedy považováno za „územní samosprávnou jednotku“ (*collectivité territoriale*)^{139, 140}.

Francouzská jižní a antarktická území mají status zámořského teritoria (TOM), které slouží pouze pro vědecké účely. Území se skládá z pěti distriktů¹⁴¹, z nichž čtyři

¹³⁷ Nová Kaledonie je administrativně rozdělena do třech provincií: Jižní provincie, Severní provincie a ostrovy Loyauté.

¹³⁸ Loi n° 99-209 organique du 19 mars 1999 relative à la Nouvelle-Calédonie

¹³⁹ Pojem „územní samosprávná jednotka“ však neposkytuje spolehlivou definici. Neboť tato území nejsou trvale osídlena, nelze podle mého názoru hovořit o samosprávě.

¹⁴⁰ *Terres australes et antarctiques françaises* [online], TAAF, [cit. 26.4.2019], Dostupné z: <http://taaf.fr/>

¹⁴¹ „Distrikt“ je územní jednotka již Francie užívala v 18. století. Rozdělení Francouzských jižních a antarktických území na distrikty si lze vysvětlit jako jakési historické dědictví územního uspořádání.

jsou tvořeny skupinami ostrovů: Ostrovy Svatý Pavel a Amsterdam, Crozetovy ostrovy, Kerguelenovy ostrovy a Roztroušené ostrovy a jedním zaledněným územím v Antarktidě - Adélinou zemí.

V roce 1961 vstoupila v platnost tzv. **washingtonská Smlouva o Antarktidě** (v ČR zákon č. 276/2003 Sb. o Antarktidě), ve které se mj. zúčastněné země zavázaly po dobu platnosti smlouvy zakonzervovat rozdělení Antarktidy mezi jednotlivé země podle stavu z roku 1959, ale zároveň tato vlastnická práva neuplatňovat. Francie, signatář smlouvy, shodně s ostatními zeměmi na svých pozastavených právech trvá, ale v duchu přijaté smlouvy je v praxi neuplatňuje. Adélinina země je proto součástí TAAF ryze formálně.¹⁴²

Správce těchto území (jak již bylo zmíněno výše) je tzv. **nejvyšší správce** (*administrateur supérieur*). Ten dohlíží na šetrné využívání těchto území a na jejich ochranu. Dekretem z října 2006 byly tyto oblasti prohlášeny za přírodní rezervace.¹⁴³

Clippertonův ostrov, často též nazývaný Ostrov vášně (*Île de la Passion*), je ostrov nacházející se v Tichém oceánu. Jedná se o neobydlený ostrov o rozloze přibližně 8 km². Ostrov je *de iure soukromým vlastnictvím státu*, je řízen přímo ministrem pro zámořská území.¹⁴⁴ Ten ale může jmenovat svého zástupce, kterého pověří správou tohoto území. Ostrov je nyní spravován **vysokým komisařem** pro Francouzskou Polynésii, ale není přímo její součástí.

¹⁴² *Office of Polar Programs: The Antarctic Treaty* [online]. The National Science Foundation, [cit.28.4.2018], Dostupné z: <https://www.nsf.gov/geo/opp/antarct/anttrty.jsp> (anglicky)

¹⁴³ Décret n° 2006-1211 du 3 octobre 2006 portant création de la réserve naturelle des Terres australes françaises

¹⁴⁴ Loi n° 55-1052 du 6 août 1955 portant statut des Terres australes et antarctiques françaises et de l'île de Clipperton, oddíl 2

6. Komparativní analýza

Jak jsem již popsala v úvodu práce, tato část bude věnována komparaci systémů samosprávy České republiky a Francie. Analýza bude rozdělena do dvou podkapitol. V té první srovnám ústavy a právní rámec obou zemí ve vztahu ke samosprávným celkům, ve druhé kapitole pak uvedu konkrétní rozdíly a analogie obou systémů.

Hned na úvod je třeba zmínit důležitý rozdíl mezi oběma zeměmi, který se dále prolíná celou územní organizací, a to je odlišný pohled na vztah státní správy a samosprávy. V České republice je uplatňován tzv. *smíšený* či *středoevropský model správy*. Ten spočívá ve faktu, že samospráva vykonává určité činnosti, které by obvykle zajišťovala státní správa. Jde například o vydávání občanských průkazů, cestovních dokladů nebo o matriční záležitosti. Tento model je mimo jiné uplatňován také v Rakousku a v Německu.

Ve Francii se uplatňuje *model francouzský*, jinak zvaný také *kontinentální*. **Francouzský model správy** odděluje poměrně striktně státní správu od samosprávy. Územní celky tak vykonávají jen malou část státních záležitostí (například přerozdělují sociální dávky). Pro výkon státní správy je v územních jednotkách (v těch vyšších, tedy departementech a regionech), zřízena **prefektura**. Prefektura má na starost zmíněné úkoly státní správy. V jejím čele stojí **prefekt**, jež je přímým zástupcem státu v daném územním celku. Prefekt hájí zájmy státu, dohlíží na aplikaci přijatých zákonů a kontroluje činnost samospráv. Francouzská samospráva je tak do jisté míry stále značně centralizovaná.

Jako příklad rozdílné praxe v obou zemích lze uvést tak výhradní akt státní správy, jakým je vydávání dokladů totožnosti. V Česku doklady totožnosti vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností (samosprávný celek), který tak činí v rámci přenesené působnosti, ve Francii doklady vydává příslušná prefektura (státní orgán).

Na tomto místě bych ráda zmínila ještě jeden podstatný rozdíl mezi oběma státy. Tím je fakt, že území Francie není čistě jen územím pevninským, nýbrž zahrnuje i **zámořské departementy a regiony**. Francouzská samospráva tedy musí být nutně jiná

než samospráva v České republice. Značně odlišné od obcí a krajů České republiky jsou francouzská zámořská území, a ještě více potom území se zvláštním statusem. Český právní systém sice rozlišuje něco, co bychom mohli nazvat „územím se zvláštním statusem“, v úvahu by připadala statutární města, hlavní město Praha nebo vojenské újezdy, ani tato území ale nejsou dostatečně odlišná od ostatních územních jednotek, aby mohla fungovat v tomto srovnání. Důvodem je fakt, že francouzská území se zvláštním statusem jsou často právě území zámořská, mnohdy i tisíce kilometrů vzdálená, jinak kulturně založená a často jazykově nejednotná (kromě francouzštiny obyvatelé hovoří dalšími jazyky a dialekty). Francouzský právní systém tedy musí vzít tyto aspekty v úvahu a vytvořit pro tato území **speciální režim**, který by vyhovoval místním poměrům a vztahům s centrální Francií.

6.1. Srovnání ústav a právního rámce obou zemí

6.1.1. Ústava

Česká ústava se vyznačuje poměrně krátkým a stručným textem, ve kterém jsou jasně stanovena pravidla a závazné normy. Česká republika je zde definována jako unitární stát, občanům se zaručuje právo na samosprávu a ustanovují se celky územní samosprávy. Samosprávná soustava je dvoustupňová, přičemž nižšími územními celky jsou obce a vyššími kraje. Základním orgánem samosprávných celků jsou zastupitelstva přímo volená občany. Samosprávě je v české ústavě věnována hlava VII., články 99-105. Ústava České republiky je také poměrně „mladá“ oproti té francouzské. Po rozdělení Československa vešla nová ústava v platnost 1.1.1993. Naopak Francie si zachovává tutéž ústavu již od roku 1958.

Mimo to, že je francouzská ústava oproti té české starší, je i výrazně rozsáhlejší. Je složena z 16 hlav resp. oddílů (česká ústava z 8), samosprávným celkům se věnuje oddíl 12, články 72-75. Zde je podobně jako v české ústavě zaručeno právo občanů na samosprávu a právo volit a být volen do zastupitelských orgánů. Samosprávné celky se podle ústavy spravují samostatně, přímo volenými orgány. Francie je podobně jako

česká republika ve své ústavě definována jako unitární stát, ovšem s rozsáhlou mírou autonomie. Občanům je zaručena samospráva, která se realizuje ve **třístupňové soustavě** - obce, departementy, regiony.

6.1.2. Další právní předpisy

Kromě ústavy se samosprávným celkům věnují jednotlivé zákony. V České republice je to především **zákon o obecním zřízení** a **zákon o krajském zřízení**. Tyto detailně rozvíjí otázky spojené s organizací obcí, respektive krajů. Obce a kraje se od sebe svou strukturou nijak zvlášť neliší. Rozdíl mezi nimi můžeme spatřit, pokud budeme zkoumat jejich pravomoci. Kraje mají obecně širší pravomoci než obce. Velmi významná je především jejich legislativní kompetence. Krajské zastupitelstvo je jedním z pěti subjektů, jež mohou v České republice podat návrh zákona.

Za základ právní úpravy územního uspořádání Francie lze kromě ústavy považovat **Zákoník o územních celcích** a dílčí zákony o statutech jednotlivých územních společenství. Zákoník o územních celcích pojednává o jednotlivých typech územních jednotek, o jednotkách řekněme základních (obec, departement, region), o speciálních územních jednotkách (Korsika, metropolitní města apod.) i o zámořských územích. Speciální pozornost je věnována území Nové Kaledonie. Tu zmiňuji také z toho důvodu, že její statut je výslovně upraven v ústavě, dokonce je pro Novou Kaledonii vyčleněn samostatný oddíl (oddíl 13 ústavy).

Obecně mám dojem, že nemalá část francouzských právních předpisů týkajících se samosprávy je svojí povahou spíše než kogentní, tedy nařizovací, **dispozitivní**, tzn. právní subjekty se od ní mohou odchýlit nebo se jí dokonce mohou a nemusí řídit. Takovými normami jsou např. zákony týkající se spolupráce samosprávných celků, sloučení obcí a další.

Jak jsme viděli výše právní status francouzských obcí, departementů a regionů je velmi podobný statusu českých obcí a krajů. Z pohledu právního ukotvení daných samospráv však spatřujeme drobný rozdíl, především co se týče definování samosprávných celků v ústavách komparovaných států.

6.2. Srovnání územních celků

Posloupnost této kapitoly bude logicky sledovat organizaci jednotlivých územních celků ve státě, od nižších celků - obcí - k celkům vyšším. Jak záhy uvidíme, tento postup je vhodný i z toho důvodu, že zatímco nižší celky nejsou v obou zemích příliš odlišné, s postupem výše se objevuje řada poměrně zásadních rozdílů.

6.2.1. Obce

Stejně jako v České republice je ve Francii nejnižší územní jednotkou obec. Obcím je přidělena vlastní právní subjektivita, mohou tedy jednat samostatně vlastním jménem avšak vždy ve veřejném zájmu. Struktura orgánů obce je v obou zemích obdobná. Obec je řízena zastupitelstvem, má svůj obecní úřad a v jejím čele stojí starosta.

Právě ve funkci starosty můžeme v každém ze států spatřovat rozdíly. Ve Francii je **starosta** výkonným orgánem obce, stojí mimo jiné v čele obecní policie a má právo vydávat obecní vyhlášky. V Česku je výkonným orgánem obce rada obce (pokud je zřízena), starostovi přísluší hlavně informování a styk s veřejností a nemá právo vydávat obecní vyhlášky. To v České republice připadá obecnímu zastupitelstvu. Namísto stavebního úřadu, přísluší starostovi obce ve Francii také vydávat stavební povolení. Liší se i délka funkčního období, mandát českého starosty i obecních zastupitelů je čtyřletý. Zatímco v Česku může být starosta ze své funkce odvolán zastupitelstvem obce, ve Francii tak může učinit pouze vláda formou dekretu.

Starosta obce je ve Francii volen na 6 let. Šestiletý je obecně i **mandát** všech zastupitelů s výjimkou některých zámořských území, v nichž jsou zastupitelé voleni na 5 let. Funkční období českých zastupitelů je čtyřleté. S jistou nadsázkou lze tedy tvrdit, že i díky délce funkčního období zastupitelů mají francouzští občané větší možnost podílet se na veřejné politice.

Ostatní orgány obce se v daných dvou státech příliš neliší. Rozdílná je jejich **působnost**. Jak jsem již zmínila v úvodu kapitoly, Francie uplatňuje tzv. oddělený

model veřejné správy. Podle něho obce tedy nevykonávají, nebo jen v malé míře, úkoly státní správy. Naopak české obce kromě samosprávy zajišťují také správu státní formou přenesené působnosti.

Tím narážíme na další rozdíl mezi danými státy a tím je fakt, že francouzská právní úprava nerozlišuje samostatnou a přenesenou působnost samosprávných orgánů. Dekoncentrované a decentralizované pravomoci, které stát samosprávným celkům dává sice představují jistou analogii naší samostatné a přenesené působnosti, rozdělení však přesně neodpovídá našemu chápání. Proto některé pravomoci, které francouzské právo považuje za tradiční, spíše spadají do naší samostatné působnosti a naopak (např. otázka územního plánování).

Jedním z rozdílů mezi českými a francouzskými obcemi je i jejich **dělení**. V Česku se obce dělí na obce I., II. a III. stupně, ve Francii podobné dělení chybí. Analogii lze nalézt pouze u statutárních měst a metropolí. Těmto jednotkám je zaručena možnost členit své území na městské části či obvody. Opět zde narážíme na drobnou odchylku. Česká statutární města se mohou ale nemusí členit na městské části či obvody na základě rozhodnutí zastupitelstva statutárního města a nikoli přímo na základě zákona.

Domnívám se, že je přínosné zmínit na tomto místě některé další similarity v samosprávných systémech obou zemí. Z pohledu obce je to kromě zmíněné soustavy orgánů také struktura obecního rozpočtu, spolupráce či sdružování obcí, možnost obce vyhlásit místní referendum nebo přenesená působnost v oblasti přerozdělování sociálních dávek.

6.2.2. Vyšší územní celky

Postoupíme-li v soustavě územních celků výše, narážíme vzápětí na první velký problém. Zatímco česká **soustava** je dvoustupňová, ta francouzská má stupně tři. Pozorného čtenáře napadne, že porovnat tyto soustavy nebude jednoduché neboť některé francouzské územní jednotky zkrátka nemají v českém systému žádnou obdobu. Přesto se v této kapitole pokusím najít styčné body mezi oběma zeměmi a rozdíly, na které narazím, naopak vysvětlit a přiblížit pro jejich lepší pochopení.

Vyšší územní jednotkou než obec je v Česku kraj. **Kraj** je stejně jako obec samostatným právním subjektem, je řízen zastupitelstvem, má vlastní úřad a v jeho čele stojí hejtman, resp. ředitel krajského úřadu. Kraji přísluší především pomoc a asistence obcím a dohled nad jejich fungováním. Představuje tedy jakýsi mezistupeň mezi obcí a státem. Na stejné úrovni se ve Francii nachází hned dva typy územních jednotek - **departementy a regiony**. I ony jsou pověřeny pomáhat nižším územním celkům. Dělají tak na základě přenesené působnosti od státu.

Hovoříme-li o přenesené působnosti, platí zde stejný princip jako u obcí. Departementy a regiony samy vykonávají jen malou část **státní správy** v rámci přenesených pravomocí. Ta je, jak bylo zmíněno výše, delegována do rukou příslušné prefektury. **Prefektura** se nachází v každém departementu a regionu a je odpovědná přímo vládě, zajišťuje výkon všech záležitostí, které v České republice vykonává obec s rozšířenou působností (vydávání občanských průkazů, řidičských oprávnění, cestovních dokladů...). Prefektura také řídí policejní záležitosti na příslušné úrovni samosprávy. Je tak do jisté míry srovnatelná s krajským policejním ředitelstvím.

Co se týče orgánů departementů a regionů, nelze říci, že jsou shodné s krajskými, ale jejich kompetence s v mnohém shodují. Departementy ani regiony nejsou řízeny zastupitelstvem, ale **radou** a v čele nestojí starosta, ale **předseda**. Radní jsou voleni na 6 let (zastupitelé kraje na 4 roky). Rada departementu má tu zvláštnost, že její členové jsou voleni z jednotlivých kantonů tím způsobem, že za každý kanton je zvolen jeden muž a jedna žena. Toto pravidlo týkající se genderové vyváženosti český volební systém neaplikuje na žádný stupeň zastupitelských orgánů. Rada departementu je oproti té regionální volena na 6 let s tím, že každé 3 roky se volí její polovina. S tím souvisí i mandát předsedy, který je tříletý z toho důvodu, aby každá nově nastupující rada měla možnost zvolit si svého předsedu.

Dle mého názoru je kraj z pohledu územního jakýmsi mezistupněm mezi departementem a regionem, z pohledu fungování a svěřených pravomocí může být však zařazen na stejnou úroveň jako tyto dva stupně samosprávy, hovoříme-li o departementech a regionech metropolitních. Oblastmi, do kterých kraj shodně s departementem zasahuje jsou například územní rozvoj, sociální pomoc, správa středních

škol (ve Francii částečně ve správě departementu a regionu), správa silnic nebo organizace dopravy. Podobně jako regionu kraji dále přísluší rozhodování ve věcech hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje. Dohlíží na vytváření nových pracovních míst a spravuje evropské fondy.

Významnou pravomocí, kterou kraj oproti obcím, departementům a regionům disponuje je **legislativní pravomoc**. Jako jediný ze samosprávných celků zmíněných v této práci má kraj možnost předložit návrh zákona. Ojedinělým případem je potom území Nové Kaledonie. Kongres Nové Kaledonie má sice také možnost předložit návrh zákona, tento návrh se však musí nutně týkat pouze Nové Kaledonie.

6.2.3. Zámořská území a území se zvláštním statusem

Tímto se dostáváme k otázce francouzských zámořských území a jejich rozdílů a similarit s českými samosprávnými jednotkami. Jak lze tušit, podobnost zámořských jednotek s českými obcemi či kraji je spíše náhodná. Naopak pro území se zvláštním statusem je možné nalézt české ekvivalenty. Za takováto území lze považovat statutární města, hlavní město Praha nebo vojenské újezdy.

Hlavní město Praha má pro svůj statut zvláštní zákon a je dokonce zmíněno i v ústavě České republiky. Takovou výsadou se pařížská metropole pochlubit nemůže. Praha je spravována zastupitelstvem voleným na 4 roky v počtu členů 65. Tuto informaci zmiňuji z toho důvodu, že je zajímavé porovnat ji s **počtem členů** pařížské rady, kterých je každých šest let voleno 163. Podobně vysokými počty zastupitelů oproti Praze, disponují i ostatní území se zvláštním statusem (např. Marseille - 101, Korsika - 51, Guyana - 51) ačkoliv počet obyvatel těchto území je mnohdy i násobně menší než počet obyvatel Prahy. Dokladem toho je statistika zmíněná v předchozích kapitolách, která uvádí, že počet úředníků ve Francii je oproti ostatním zemím Evropské unie velmi vysoký.

Pokud jde o zámořská území, jak již bylo zmíněno, tento typ samosprávné jednotky nemá v českém systému obdoby. Zámořské departementy, regiony, zámořská teritoria či zámořská území jsou spravována volenými radami či shromážděními, v jejich čele stojí předseda rady či shromáždění a exekutivní pravomoc náleží předsedovi

(nebo výkonné radě v případě Martiniku). **Zvláštní strukturu orgánů** má Francouzská Polynésie, kterou tvoří vláda, prezident a shromáždění, a Nová Kaledonie řízená kongresem, vládou a shromážděním.

Nová Kaledonie je svojí povahou více specifická než ostatní samosprávné jednotky Francie. Jako jediná má možnost řídit „vlastní“ **kaledonské občanství** a je nadána **legislativní pravomocí** pro zákony Nové Kaledonie. Právnímu statusu Nové Kaledonie se věnuje i samotná ústava.

Dále bych chtěla dodat, že ve všech zámořských územích a územích se zvláštním statusem působí **prefekt**. Ten zde vykonává státní správu a dohled nad samosprávnými orgány. Role prefekta v zámořském departementu mi připadá z pohledu Francie velice důležitá. Ze své funkce může nejen spravovat státní záležitosti, ale hlavně prosazovat francouzskou politiku a podávat zprávy o důležitých událostech v daných teritoriích. Prefekt se tak v tomto směru jeví i jako funkce politická. Na druhé straně je to osoba, která může ze své pozice lépe porozumět místním poměrům a vzápětí je hájit doslova na nejvyšších místech.

Na závěr této analýzy bych ráda zmínila ještě jeden podstatný rozdíl mezi územním uspořádáním komparovaných států. Francie z historických a mocenských důvodů „vlastní“ také některá území na jižní polokouli, konkrétně část **území Antarktidy**, která Česká republika nikdy v historii nevlastnila a ani v současné době nevlastní. Francie se sice stejně jako další země zavázala využívat těchto území pouze k vědeckým účelům, staví ji to však jako stát takřkajíc „do úplně jiného světla“ na poli mezinárodním.

Závěrem bych ještě zmínila jeden postřeh týkající se **online zdrojů** v této práci. Pokud bych měla hodnotit francouzské webové stránky a portály (ať už oficiální či nikoliv), ze kterých jsem v této práci čerpala, mohu říci, že francouzský systém je v tomto ohledu oproti České republice hodně napřed. Téměř každá oblast územní samosprávy má svůj vlastní webový portál a informace jsou zde jednoduše a přehledně uspořádány tak, aby i méně gramotný občan měl možnost přečíst si vše o veřejné správě a pochopit fungování jednotlivých institucí.

7. Rozbor příslušné právní terminologie

Tato část práce bude věnována problematice překladu vybraných francouzských pojmů, se kterými jsem se v průběhu analýzy samosprávných systémů setkala. Z těchto a dalších pojmů je sestaven terminologický glosář, který bude tvořit jednu podkapitolu této části a jehož sestavení bylo sekundárním cílem práce.

Co se týče samotných termínů, jedná se především o termíny ze správního práva, konkrétně názvy samosprávných jednotek, jejich orgánů, názvy institucí s otázkou územního uspořádání spojených a další. Ačkoliv se tato oblast může zdát pro překlad jednoduchá, u velké části pojmů jsem zaznamenala buď neexistenci českého ekvivalentu nebo malou shodu v ekvivalentech nabízených překladovými slovníky. Značná část termínů je v této práci tedy spíše než přeložena, nahrazena českými funkčními ekvivalenty, které co možná nejvíce odpovídají daným francouzským termínům.

Při překladu jsem čerpala z tištěných i elektronických slovníků a z elektronické terminologické databáze. Níže uvedu tabulku jednotlivých francouzských termínů či slovních spojení a překlady nabízené tištěným slovníkem, konkrétně Francouzsko-českým, česko-francouzským právnickým slovníkem od M. Larišové¹⁴⁵, elektronickým slovníkem LINGEA¹⁴⁶ a terminologickou databází Evropské unie (IATE)¹⁴⁷, aby čtenář mohl sám porovnat shodu těchto zdrojů s výsledným překladem.

Pro dosažení větší shody v překládaných slovech či spojeních, nalezení vhodnějších ekvivalentů a zkvalitnění překladu jsem průběžně konzultovala také výkladové slovníky, obzvláště obecný výkladový slovník *Le Petit Robert*¹⁴⁸ a výkladový slovník pro oblast právní *Vocabulaire juridique*¹⁴⁹.

¹⁴⁵ LARIŠOVÁ, M., *Francouzsko-český, česko-francouzský právnický slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008

¹⁴⁶ *Francouzsko-český slovník* [online], LINGEA, [cit. 4.5.2019], Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky>

¹⁴⁷ IATE [online], European Union terminology, [cit. 4.5.2019], Dostupné z: <https://iate.europa.eu/home>

¹⁴⁸ ROBERT, P., REY, A., REY-DEBOVE, J., *Le Petit Robert* 2012, Lonrai: Normandie Roto Impression s.a.s., 2012

¹⁴⁹ CORNU, G. *Vocabulaire juridique*. Paris: Quadrige, 2008

7.1. Překlad vybraných právních pojmů

V této části se budu věnovat některým problematickým pojmům, které se objevily výše v textu, zejména jde o názvy orgánů jednotlivých samospráv. Nejčastěji jsem užívala metodu nahrazení termínu jeho funkčním ekvivalentem, metodu doslovného překladu či metodu výpůjčky (např. u slova „departement“). Níže je uvedena tabulka srovnání překladů z tištěného slovníku Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník od M. Larišové, překlad z on-line slovníku LINGEA, který osobně považuji za velmi dobrý zdroj, a překlad z terminologické databáze Evropské unie (IATE) rovněž dostupný on-line.

Francouzský výraz	Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník	LINGEA on-line slovník	IATE databáze
Arrondissement , <i>m (pl. -s)</i>	(městský) obvod, volební obvod	okres, městský obvod	okres, městský obvod
Assemblée , <i>f (pl. -s)</i>	shromáždění, sněmovna, parlament, schůze	shromáždění, schůze, sněm, parlament	shromáždění, parlament, plénum
Collectivité , <i>f (pl. -s)</i>	společenství, kolektiv	kolektiv, společenství, sdružení, správní obvod	společenství
Collectivité territoriale , <i>f (pl. -s)</i>	územní samosprávní celek (subjekt)	územně správní celek	územní společenství
Compétence , <i>f (pl. -s)</i>	pravomoc, kompetence, působnost	kompetence, pravomoc, příslušnost, působnost	kompetence, způsobilost, pravomoc, kvalifikovanost
Conseil municipal , <i>m (pl. -s)</i>	obecní rada, městská rada, městský úřad	obecní rada, městská rada	rada obce
Conseiller , <i>m (pl. -s)</i>	rada, radní, zastupitel	poradce, rádce, rada, radní	poradce
Municipalité , <i>f (pl. -s)</i>	obecní úřad, obecní rada, magistrát	obecní rada, správní obvod obecního	město, obec, velkoměsto

		úřadu	
Président , <i>m (pl. -s)</i>	prezident, předseda	prezident, předseda	předseda, prezident
Statut , <i>m (pl. -s)</i>	(právní) status, postavení	status, postavení, statut	status, statut

7.1.1. Samospráva

Prvním z problematických pojmů je samotný pojem samosprávných subjektů. To, co v České republice nazýváme samosprávným subjektem, samosprávnou jednotkou, územním samosprávným celkem apod., francouzský systém pojmenovává jednoduše „*collectivité territoriale*“. On-line slovník LINGEA nabízí překlad územně správní celek, databáze IATE tento pojem překládá jako územní společenství. Asi nejvíce však funkční podstatu dané věci vystihuje překlad z právnického slovníku tedy **územní samosprávní celek**, a to z toho důvodu, že jako jediný klade důraz i na samosprávný aspekt, kterým se daný termín *collectivité territoriale* vyznačuje.

Samotný výraz „*collectivité*“ lze pak přeložit jako společenství, kolektiv či sdružení. V samotném glosáři, který je uveden níže, je tento výraz přeložen jako **společenství** neboť vycházím z definice samosprávy, která říká, že samospráva je společenství osob sdružených na základě spravování vlastních záležitostí a záležitostí jimiž je pověřil stát.

Problematickým se jeví i samotný pojem **samospráva**. Obecně francouzština překládá samosprávu jako „*autonomie*“, ve vztahu k samosprávným jednotkám však (i v ústavě a dalších zákonných předpisech) hovoří o „*collectivités territoriales*“. Slovním spojením *collectivités territoriales* v plurálu lze tedy označit nejen dané územní samosprávné celky, ale i samosprávu jako takovou. V některých publikacích se můžeme setkat i s pojmy *administration locale* nebo *administration territoriale*. Oba popisují samosprávu.

Menší obtíže může působit pojem zmíněný v tabulce jako první, tj. „*arrondissement*“. Uvedené zdroje v tabulce nabízí shodně dva překlady, **obvod** a **okres**. Oba dva překlady byly v této práci použity. Arrondissementy totiž fungují jako **městské obvody** v metropolích na jedné straně a jako **volební obvody** na straně druhé.

Druze jmenované, totiž volební obvody, jsou svou velikostí a funkcí podobné českým **okresům** a proto pojem *arrondissement* můžeme do češtiny přeložit jako okres. Domnívám se, že je důležité zmínit oba tyto překlady neboť v jedné či druhé podobě byly v textu výše použity. Čeština v tomto případě využívá i výpůjčky a pojem *arrondissement* často přejímá doslovně z francouzštiny.

7.1.2. Orgány samospráv

Dalším z problematických pojmů je pojem „*assemblée*“. I když český systém tento orgán samosprávy nezná, zná jeho překlad ve spojení s institucí „*Assemblée Nationale*“ tedy Národní shromáždění. Termín *assemblée* se v textu a v glosáři objevuje ve spojení „*assemblée locale*“ či „*assemblée territoriale*“. Fungování těchto orgánů se blíží fungování Národního shromáždění, pro potřeby této práce je proto přeložen jako **shromáždění**. Uvedené zdroje nabízí mimo jiné pojem parlament či schůze.

Postup, který jsem popsala v úvodu této kapitoly, tedy nahrazení termínu funkčním ekvivalentem, jsem použila při překladu termínu „*conseil municipal*“. Uvedené zdroje i další použité zdroje se nejvíce shodují na překladu obecní rada. Daný orgán obce se však svým fungováním, strukturou, rozhodovacím procesem a pravomocemi nejvíce blíží českému obecnímu zastupitelstvu a podle definice v zákoně je to hlavní zastupitelský orgán. Pro zdůraznění analogií mezi orgány českých a francouzských obcí jsem tedy výraz *conseil municipal* přeložila jako **obecní zastupitelstvo**.

Zde je třeba si povšimnout rozdílu mezi překladem „*conseil municipal*“ a překlady pojmů „*conseil départemental*“, „*conseil régional*“ a „*conseil de Paris*“. Slovo „*conseil*“ je zde nahrazeno slovem **rada**. Je to z toho důvodu, že dané orgány, tedy rada departementu, regionální rada nebo rada Paříže, nemají v českém systému přímo svůj funkční ekvivalent, a není proto nutné nazývat jejich výkonný orgán zastupitelstvem. Naproti tomu obec a obecní orgány jsou si v obou systémech, českém a francouzském, podobné.

Dalším termínem, který působil obtíže při překládání je „*conseiller*“. *Conseiller* byl v této práci přeložen vícero způsoby. Databáze a on-line slovník nabízí překlady poradce, rada nebo radní. Jako **radní** je výraz *conseiller* přeložen v případech, kdy

hovoříme o členovi rady departementu, regionu nebo členovi rady Paříže. Naopak při popisu člena zastupitelstva obce je z důvodů popsaných výše užito překladu z právního slovníku, tedy **zastupitel**.

Na tento problematiku pojem hned vzápětí navazuje další a to sice pojem „*président*“. Jím se ve francouzštině označuje hlava státu nebo předseda spolku. Zde se objevuje například ve spojení „*président du conseil départemental*“. Tento výraz je v daném spojení běžně překládán jako předseda rady departementu. V dalších spojeních je výraz *président* analogicky přeložen jako **předseda**.

Drobnou neshodu v uvedených zdrojích můžeme zaznamenat při studiu překladu pojmu „*municipalité*“. On-line slovník nabízí slovní spojení - obecní rada, správní obvod obecního úřadu, tištěný právní slovník přidává pojmy - obecní úřad, magistrát. Naprosto odlišně překládá *municipalité* databáze IATE, která navrhuje pojmy - město, obec, velkoměsto. V této práci byl termín *municipalité* přeložen odlišně a to jako **soustava obecních či městských orgánů**. Podkladem pro to byla především definice z výkladového slovníku Le Petit Robert, který *municipalité* popisuje takto: „*Le corps municipal ; l'ensemble des personnes qui administrent une commune.*“, a překlad ze slovníku V. Vlasáka, který k *municipalité* přiřazuje tyto překlady: městská/obecní rada, městský/obecní úřad, obec, radnice.

7.1.3. Statut x status

Pro úplnost bych ještě zmíním pojem „*statut*“. Ačkoliv máme tendenci slovo *statut* překládat jako statut (právní předpis, řád), ve francouzštině *statut* označuje právě **status** (stav, postavení). Právní řád, organizační předpis či stanovy (statut) francouzský jazyk nazývá „*statuts*“.

7.2. Glossář

Následující francouzsko-český terminologický glosář obsahuje jednak pojmy, kterým byl věnován prostor výše, jednak další vybrané pojmy z oblasti správního práva, které se nachází v textu této práce. Jedná se o názvy územních jednotek, jejich orgánů a dalších institucí.

U francouzských výrazů je uveden jejich rod a podoba množného čísla. Většina těchto překladů je převzata z kombinace tištěného a on-line slovníku LINGEA nebo z něj alespoň velkou měrou vychází. Část pojmů je převzata z jiných publikací uvedených výše. Kurzívou jsou pak v glosáři vyznačeny mé vlastní překlady, které jsem použila jednak z důvodů uvedených výše, jednak proto, že v žádném ze slovníků nebyl tento daný pojem k nalezení (např. *collectivité européenne*).

Francouzský výraz	Český ekvivalent
Adjoint , <i>m (pl. -s)</i>	Místostarosta, náměstek
Administrateur supérieur , <i>m (pl. -s)</i>	<i>Nejvyšší správce</i>
Arrêté , <i>m. (pl. -s)</i>	Vyhláška
~ municipale	Obecní vyhláška
Arrondissement , <i>m (pl. -s)</i>	Okres, (městský) obvod
Assemblée , <i>f (pl. -s)</i>	Shromáždění
~ locale	<i>Místní shromáždění</i>
~ territoriale	<i>Územní samosprávné shromáždění</i>
Bureau , <i>m (pl. -x)</i>	Obecní úřad
Canton , <i>m (pl. -s)</i>	Kanton
Collectivité , <i>f (pl. -s)</i>	Společenství, celek
~ à statut particulier	<i>Území se zvláštním statusem</i>
~ d'outre-mer	Zámořské společenství
~ européenne	<i>Ěvropská územní samosprávná jednotka</i>

~ territoriale	<i>Územní samosprávní celek</i>
~ territoriale unique	<i>Zvláštní samosprávné území</i>
Collectivités territoriales , <i>f, pl.</i>	<i>Samospráva</i>
Collectivités territoriales d'outre-mer , <i>f, pl</i>	<i>Zámořské územní samosprávné celky</i>
Commission permanente , <i>f (pl. -s)</i>	<i>Stálá komise</i>
Commune , <i>f (pl. -s)</i>	<i>Obec</i>
Compétence , <i>f (pl. -s)</i>	<i>Pravomoc, působnost</i>
~ s décentralisées	<i>Samostatná působnost</i>
~ s déconcentrées	<i>Přenesená působnost</i>
Congrès , <i>m (pl. -)</i>	<i>Kongres</i>
Conseil municipal , <i>m (pl. -s)</i>	<i>Obecní zastupitelstvo</i>
~ coutumier	<i>Zvyková rada</i>
~départemental	<i>Rada departementu</i>
~ exécutif	<i>Výkonná rada</i>
~ de Paris	<i>Rada Paříže</i>
~ régional	<i>Regionální rada</i>
~ territorial	<i>Územně správní rada</i>
Conseiller , <i>m (pl. -s)</i>	<i>Zastupitel (obce), radní (departementu, regionu, rady Paříže)</i>
Délibération , <i>f (pl. -s)</i>	<i>Usnesení</i>

Département , <i>m (pl. -s)</i>	Departement
~ d'outre-mer, <i>m (pl. -s)</i>	Zámořský departement
District , <i>m (pl. -s)</i>	Správní obvod
France métropolitaine , <i>f (pl. -s)</i>	Metropolitní Francie
~ continentale	Kontinentální Francie
~ d'outre-mer	Zámořská Francie
Haut commissaire , <i>m (pl. -s)</i>	<i>Vysoký komisař</i>
Les outre-mer , <i>pl</i>	Zámořská území
Loi du pays , <i>f (pl. -s)</i>	Zákon země
Loi organique , <i>f (pl. -s)</i>	Organický zákon (zákon provádějící ústavní předpisy)
Maire , <i>m (pl. -s)</i>	Starosta
Mairie , <i>f (pl. -s)</i>	Radnice
Métropole , <i>f (pl. -s)</i>	Metropole
Ministère des Outre-Mer , <i>m (pl. -s)</i>	<i>Ministerstvo pro zámořská území</i>
Municipalité , <i>f (pl. -s)</i>	<i>Soustava obecních/městských orgánů</i>
Personne morale , <i>f (pl. -s)</i>	Právnícká osoba
Possession française , <i>f (pl. -s)</i>	<i>Francouzská država</i>
Pouvoir exécutif , <i>m (pl. -s)</i>	Výkonná moc
~ réglementaire	<i>Nařizovací pravomoc</i>

Préfecture , <i>f (pl. -s)</i>	Prefektura
Préfet , <i>m (pl. -s)</i>	Prefekt
Président , <i>m (pl. -s)</i>	<i>Předseda</i>
Propriété privée de l'État , <i>f (pl. -s)</i>	<i>Soukromé vlastnictví státu</i>
Région , <i>m (pl. -s)</i>	Region
~ d'outre-mer	Zámořský region
Section , <i>f (pl. -s)</i>	Sekce, složka
~ de fonctionnement	Složka provozní
~ d'investissement	Složka investiční
Sénat coutumier , <i>m (pl. -s)</i>	<i>Zvykový senát</i>
Sous-préfecture , <i>f (pl. -s)</i>	Podprefektura
Sous-préfet , <i>m (pl. -s)</i>	Podprefekt
Statut , <i>m (pl. -s)</i>	Status
Territoire d'outre-mer , <i>m (pl. -s)</i>	Zámořské teritorium
Tutelle administrative , <i>f (pl. -s)</i>	<i>Správní dozor</i>

Závěr

Tato bakalářská práce, která je věnována tématu územního uspořádání a systému samosprávy v České republice a ve Francii, měla za cíl komparovat tyto dva státy z pohledu zmíněných dvou oblastí, jak funkčně, tak jazykově. Z pohledu funkčního jsem porovnávala především působnost jednotlivých samosprávných subjektů a míru autonomie, kterou jim stát dává. Cílem práce bylo posléze sestavit a okomentovat terminologický glosář s termíny z oblasti správního práva, který by posloužil jako nástroj pro lepší porozumění dané problematice.

Celá práce je rozdělena do sedmi kapitol, z nichž první je věnována historickému vzhledu do územního uspořádání obou států. Na ni navazuje kapitola druhá, jejíž obsahem je samospráva, její definice, ukotvení v ústavě, a vysvětlení pojmů veřejné správy, které se samosprávou úzce souvisí a bez kterých by pochopení některých souvislostí v daném tématu bylo obtížné. Již v těchto prvních dvou kapitolách jsme narazili na první velké rozdíly, co se samosprávy týká. Zjevný je rozdílný historický vývoj území obou států i systémy územní samosprávy, které jsou uplatňovány v současné době. Francie neuplatňuje tzv. smíšeného modelu správy, jehož podstatou je přenesení části státních záležitostí na subjekty samosprávy, nýbrž model francouzský, který výkon státní správy a samosprávy poměrně striktně odděluje. Pro státní záležitosti je tedy na úrovni departementů a regionů zřízena funkce prefekta, kterou český systém nezná.

Těžištěm celé práce je kapitola třetí a čtvrtá. V nich jsou podrobně popsány územní celky obou zemí a jejich právní režimy, aby mohly být pro účely této práce následně porovnány. Zaměřila jsem se především na popis jejich vnitřní struktury, vztahu se státní správou i s občany, prosazování veřejného zájmu a na spektrum oblastí, ve kterých mají tyto samosprávy právo samostatně rozhodovat. Stejně tak jsem věnovala pozornost i dalším aspektům jakými jsou např. hospodaření se svěřenými zdroji nebo role těchto celků v systému volebních obvodů.

Část čtvrté kapitoly je věnována územním celkům se zvláštním statutem. Francie toto označení používá pro celkem osm samosprávných subjektů a zaručuje jim tak speciální právní režim vyhovující místním poměrům a vztahům s metropolitní

oblastí. Podobným statutem jsou v Česku nadána statutární města, hlavní město Praha a do jisté míry i vojenské újezdy. Žádná z těchto jednotek však není vhodným průměrem neboť přístup Francie k těmto územím je svojí povahou více individuální.

Následující pátá kapitola pokračuje ve vymezení partikularit francouzského systému samosprávy a je věnována konkrétním zámořským územím. Tato území mají různé právní statusy, liší se navzájem v zastupitelských orgánech i v míře autonomie, kterou disponují.

Tyto a další aspekty jsem zmínila v následující šesté kapitole. Komparativní analýza systémů samosprávy obou zemí ukázala, že zatímco některé jednotky jsou svými orgány či pravomocemi velmi podobné - obce, jiné méně - kraje, departementy, regiony, a některé dokonce ani nemají svůj protějšek v druhém systému - zámořská společenství.

Co se týká srovnání ústav a právních předpisů obou zemí, nejsou mezi nimi v otázce územní samosprávy závažnější rozdíly. Oba státy jsou definovány jako unitární stát s právem občanů na samosprávu. Nutno ovšem poznamenat, že ačkoliv francouzská ústava a další zákony zaručují územním celkům rozsáhlou autonomii, mají rovněž „centralizační aspekt“ v podobě zřizování již zmíněných prefektur jakožto státních orgánů.

Z pohledu srovnání samotných územních celků, závěrem práce lze tvrdit, že výkon samosprávy v českých a francouzských obcích je velmi podobný. Stejně tak i jejich vnitřní organizace. Rozdíl spatřujeme pouze ve funkci starosty, který je ve Francii nadán výkonnou pravomocí a má širší kompetence. Oproti tomu u vyšších celků lze nalézt naprosto zásadní rozdíly. Tím je především fakt, že kraji je jako jedinému z územních celků, vyjma Nové Kaledonie, svěřena legislativní pravomoc. Kraj může předložit návrh zákona týkající se jakékoli oblasti, pokud není výslovně vyloučena v zákoně. Naopak francouzské územně samosprávné jednotky, zvláště území se zvláštním statutem, mají například větší autonomii v rozhodování než české kraje.

Zásadním rozdílem je i skutečnost, že ne všechny územní jednotky Francie mají stejný právní režim. V České republice sice existují území, která se nějakým způsobem liší od ostatních (př. hlavní město Praha), tyto rozdíly však nejsou tak markantní.

Speciální režim Francie vytvořila pro hlavní město Paříž, metropole Lyon a Marseille, ostrov Korsika, území Alsaska, Guyany, Nové Kaledonie, soustroví Francouzské Polynésie a ostrov Martinik. Statusem ještě odlišnějším než je tento je status Francouzských jižních a antarktických území. Výraznou odlišností Francie je také aspekt autonomní legislativy, díky které mají jednotlivá území se zvláštním statusem možnost upravovat více či méně své vnitřní poměry odlišně od ostatních území.

Závěrem chci jen dodat, že jsem přesvědčena, že má počáteční hypotéza o rozsáhlejších kompetencích francouzských samosprávných orgánů se víceméně potvrdila. Zatímco postavení a působnost obcí jsou srovnatelné, na úrovni vyšších celků je rozsáhlejší míra autonomie ve Francii více než zjevná.

Résumé

Cette thèse qui est dédiée à l'organisation administrative en France et en République tchèque a pour objet de comparer ces deux pays du point administratif et territorial. On a comparé avant tout les compétences des collectivités territoriales et leur autonomie cédée par l'État. L'autre partie de la thèse se concentre sur la langue juridique du droit administratif en proposant également le glossaire de la terminologie correspondante.

La thèse elle-même est divisée en sept chapitres dont la première propose une brève digression historique de l'organisation de ces deux pays. La deuxième chapitre

s'occupe de la question des collectivités territoriales, leur mention dans la Constitution et dans les autres actes juridiques. Dans ce chapitre on explique aussi les termes de l'administration publique et la différence entre l'administration de l'État et l'administration territoriale ce qui peut contribuer à la meilleure compréhension du thème.

Dans ces deux premiers chapitres on trouve déjà quelques différences entre les collectivités territoriales tchèques et françaises. La différence du développement historique est évidente aussi bien que le modèle différent de l'administration publique actuelle. La France applique le modèle dit « français » qui sépare un peu strictement l'État et les collectivités territoriales. C'est-à-dire, tandis que les collectivités territoriales tchèques exercent certaines tâches transférées par l'État (par exemple la délivrance des titres d'identité), en France c'est la préfecture qui assure ces tâches.

Le corps de la thèse constituent les chapitres trois et quatre. Ici on décrit en détail tous les types de collectivités territoriales en République tchèque et en France. Tout cela pour comparer successivement leurs compétences et leur statut juridique. Je me suis concentrée surtout à la description de leur structure, leur relation avec l'État et avec les citoyens et le spectre des domaines dans lesquelles les collectivités peuvent prendre les décisions. L'attention a été dédiée même aux autres aspects, par exemple les finances et le budget.

Une partie du chapitre quatre s'occupe de la question des collectivités à statut particulier. Ce statut désigne le régime juridique de la capitale, les métropoles de Lyon et Marseille, Corse, Alsace, Guyane, Martinique, le territoire de la Nouvelle Calédonie et de la Polynésie Française. La France a créé ce statut pour assurer aux collectivités territoriales, et celles d'outre-mer, la libre administration qui pourra convenir à ses particularités culturelles, territoriales et politiques. Quant à la République tchèque, elle dispose d'un statut un peu similaire qui appartient aux villes dit « statutaires », à la capitale et partiellement aux districts militaires. Mais aucune de ces unités territoriales

n'est pas un homologue suffisant parce que l'attitude française à ces collectivités est beaucoup plus individuelle.

La chapitre cinquième suit la description du système administratif français tout en décrivant les territoires d'outre-mer. Ces territoires ont des statuts divers, ils varient surtout en institutions exécutives et en niveau d'autonomie.

Ceux-ci et d'autres aspects sont mentionnés aussi dans la chapitre suivante. L'analyse comparative des systèmes de collectivités territoriales ou bien de l'administration territoriale évoque des points différents. Tandis que les unités dites « basses » de l'administration territoriale (communes) sont plus ou moins similaires avec ces homologues tchèques, les unités « hautes » (« kraje », départements, régions) et les unités d'outre-mer varient dans plusieurs domaines.

En ce qui concerne la comparaison des actes juridiques, on peut dire qu'il n'y a pas de grandes différences. Pourtant il faut mentionner que la Constitution française assure aux collectivités territoriales une autonomie étendue. En même temps, on peut observer une certaine tentation de centralisation - préfetures qui représentent les organes d'État.

Quant à la comparaison des collectivités elles-mêmes, on peut prétendre que l'administration des communes tchèques et françaises est ressemblante aussi bien que son organisation interne. Une seule différence qu'on peut observer à l'oeil nu est le poste du maire. En France, le maire est doté du pouvoir exécutif et il a des compétences plus larges. Au contraire, parmi les unités « hautes » on peut trouver de nombreuses différences. Le décalage le plus remarquable est le pouvoir législatif qui est détenu par les « kraje ». « Kraj » est la seule de toutes les unités mentionnées qui peut soumettre un projet de loi. En comparaison, les collectivités françaises, en particulier les collectivités à statut particulier, ont une autonomie plus large dans les autres domaines que les « kraje » tchèques.

En conclusion, je suis convaincue que mon hypothèse initiale dans laquelle j'ai estimé que les collectivités territoriales françaises ont des compétences plus vastes, et que les citoyens Français ont plus de possibilités à participer à la politique publique que les Tchèques, a été confirmée. Bien que le fonctionnement et les compétences des communes sont semblables, au niveau des unités « hautes » les différences sont bien évidentes.

Seznam použité literatury s údajem ISBN

Kolektiv autorů : *Dějiny Francie*. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1988, ISBN 25-057-88

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka; JANÁK, Jan; DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost.*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, ISBN 807106906X

HORIZINKOVÁ, E., NOVOTNÝ V., *Základy organizace veřejné správy v ČR*, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, ISBN 978-80-7380-459-6

KOPECKÝ, M., *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*, Praha: Wolters Kluwer, 2010, ISBN 978-80-7552-719-6

PONIKELSKÝ, P. a kol., *Organizace regionálního rozvoje*, Vysoká škola regionálního rozvoje, Praha 2011, ISBN 978-80-87174-10-4

PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, Praha: Wolters Kluwer, Česká republika, 2011, ISBN 978-80-7357-698-1

GOHIN, O., *Institutions administratives*, 7ème éd. Coll. Manuels, 2016, ISBN 978-2-275-04222-0

RÉMOND, B., BLANC, J. : *Les collectivités locales*. Paříž: Dalloz, 1989, ISBN 2-247-01336-8

BOEUF, Je.-L., MAGNAN, M. : *Les collectivités territoriales et la décentralisation*. 2. vydání. Paříž : La documentation française, 2006, ISBN 978-2-11-006544-5

PEISER, G. : *Droit administratif (actes administratives, organisation administrative, police, service public, responsabilité, contentieux administratif)*, Dalloz, 1987, ISBN 978-2247005666

CORNU, G. *Vocabulaire juridique*. Paris: Quadrige, 2008, ISBN 978-2-13-055986-3

ROBERT, P., REY, A., REY-DEBOVE, J., *Le Petit Robert* 2012, Lonrai: Normandie Roto Impression s.a.s., 2012, ISBN 978-2-84902-841-4

LARIŠOVÁ, M., *Francouzsko-český, česko-francouzský právní slovník*, Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008, ISBN 9788073801113

Seznam příloh

- I. Statutární města
- II. Kraje
- III. Zastupitelstvo obce (ČR)
- IV. Zastupitelstvo kraje (ČR)
- V. Praha - městské části
- VI. Zastupitelstvo obce (FR)
- VII. Departementy - mapa
- VIII. Rada departementu
- IX. Regiony - mapa

- X. Regionální rada
- XI. Paříž - městské obvody
- XII. Paříž - departementy
- XIII. Zámořská území
- XIV. Zámořská území - mapa

Přílohy

PŘÍLOHA I.

Statutární města, jejich počet obyvatel a krajská příslušnost¹⁵⁰

Město	Počet obyvatel	Kraj
Brno	379 527	Jihomoravský
České Budějovice	93 863	Jihočeský
Havířov	72 382	Moravskoslezský

¹⁵⁰ *Databáze demografických údajů za vybraná města ČR* [online], údaj k 1.1.2018, ČSÚ, [cit. 28.4.2019], Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-vybrana-mesta-cr>

Hradec Králové	92 917	Královéhradecký
Karlovy Vary	48 776	Karlovarský
Liberec	103 979	Liberecký
Olomouc	100 494	Olomoucký
Opava	57 019	Moravskoslezský
Ostrava	290 450	Moravskoslezský
Pardubice	90 335	Pardubický
Plzeň	170 936	Plzeňský
Praha	1 294 513	Praha
Ústí nad Labem	93 040	Ústecký
Zlín	74 947	Zlínský
Jihlava	50 724	Vysočina
Kladno	68 804	Středočeský
Most	66 644	Ústecký
Karviná	53 522	Moravskoslezský
Mladá Boleslav	44 167	Středočeský
Teplice	49 563	Ústecký
Děčín	49 226	Ústecký
Frýdek-Místek	56 334	Moravskoslezský
Chomutov	48 666	Ústecký

Přerov	43 565	Olomoucký
Jablonec nad Nisou	45 771	Liberecký
Prostějov	43 798	Olomoucký
Třinec	35 302	Moravskoslezský

PŘÍLOHA II.

Kraje, jejich počet obyvatel a krajská města (Česká republika)¹⁵¹

Kraj	Počet obyvatel	Krajské město
Jihočeský kraj	642 133	České Budějovice
Jihomoravský kraj	1 187 667	Brno
Karlovarský kraj	294 896	Karlovy Vary
Kraj Vysočina	509 274	Jihlava
Královéhradecký kraj	551 021	Hradec Králové
Liberecký kraj	442 356	Liberec
Moravskoslezský kraj	1 203 299	Ostrava
Olomoucký kraj	632 492	Olomouc
Pardubický kraj	520 316	Pardubice
Plzeňský kraj	584 672	Plzeň
Praha	1 308 632	Praha
Středočeský kraj	1 369 332	Praha

¹⁵¹ *Regionální statistiky* [online], údaj k 31.12.2018, ČSÚ, [cit. 26.4.2019], Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs>

Ústecký kraj	820 789	Ústí nad Labem
Zlínský kraj	582 921	Zlín

PŘÍLOHA III.

Počet členů zastupitelstva obce v závislosti na počtu obyvatel obce (Česká republika)¹⁵²

Počet obyvatel obce	Počet členů zastupitelstva
do 500 obyvatel	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů

PŘÍLOHA IV.

Počet členů zastupitelstva kraje v závislosti na počtu obyvatel kraje (Česká republika)¹⁵³

Počet obyvatel kraje	Počet členů zastupitelstva
do 600 000 obyvatel	45 členů
nad 600 000 do 900 000 obyvatel	55 členů
nad 900 000 obyvatel	65 členů

PŘÍLOHA V.

městské části hl. města Prahy¹⁵⁴

¹⁵² Zákon 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), § 68

¹⁵³ Zákon 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), § 31

¹⁵⁴ *Městské části* [online], Praha info, [cit. 28.4.2019], Dostupné z: <http://www.prahainfo.cz/encyklopedie/M%C4%9Bstsk%C3%A9+%C4%8D%C3%A1sti>

Správní členění hl. m. Prahy podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy
Administrative districts according to Decree of the Capital City of Prague No 55/2000

PŘÍLOHA VI.

Počet členů zastupitelstva obce v závislosti na počtu obyvatel obce (Francie)¹⁵⁵

Počet obyvatel obce	Počet členů zastupitelstva
méně než 100 obyvatel	7
nad 100 do 499 obyvatel	11
nad 500 do 1 499 obyvatel	15
nad 1 500 do 2 499 obyvatel	19
nad 2 500 do 3 499 obyvatel	23
nad 3 500 do 4 999 obyvatel	27
nad 5 000 do 9 999 obyvatel	29
nad 10 000 do 19 999 obyvatel	33

¹⁵⁵ Code général des collectivités territoriales, čl. L2121-2

nad 20 000 do 29 999 obyvatel	35
nad 30 000 do 39 999 obyvatel	39
nad 40 000 do 49 999 obyvatel	43
nad 50 000 do 59 999 obyvatel	45
nad 60 000 do 79 999 obyvatel	49
nad 80 000 do 99 999 obyvatel	53
nad 100 000 do 149 999 obyvatel	55
nad 150 000 do 199 999 obyvatel	59
nad 200 000 do 249 999 obyvatel	61
nad 250 000 do 299 999 obyvatel	65
nad 300 000 obyvatel	69

PŘÍLOHA VII.

Departementy Francie.

Pozn: Mapa zobrazuje i dva již zaniklé departementy na Korsice, souostroví Saint-Pierre a Miquelon, které bylo přeměněno na zámořské společenství a ostrovy Guyana a Martinique jež byly prohlášeny za „zvláštní samosprávná území“. Do kategorie „francouzský departement“ tedy ani jedno z těchto území nepatří.¹⁵⁶

¹⁵⁶ *Les départements* [online], Assemblée des départements de France, [cit. 29.4.2019], Dostupné z: <http://www.departements.fr/identite-departement/>

PŘÍLOHA VIII.

Departementy, jejich počet obyvatel, počet kantonů (volebních obvodů do rady departementu) a počet členů rady departementu¹⁵⁷

Číslo departementu	Departement	Počet obyvatel	Počet kantonů ¹⁵⁸	Počet členů rady departementu
1	Ain	638 425	23	46
2	Aisne	536 136	21	42

¹⁵⁷ *Populations légales 2016* [online], INSEE, [cit. 27.4.2019], Dostupné z:

<https://www.insee.fr/fr/statistiques/3677771?sommaire=3677855&q=population+%C3%A9gale>

¹⁵⁸ Pozn. Počet kantonů v departementu nesmí být liché číslo.

3	Allier	339 384	19	38
4	Alpes-de-Haute-Provence	162 565	15	30
5	Hautes-Alpes	141 107	15	30
6	Alpes-Maritimes	1 083 704	27	42
7	Ardèche	325 157	17	34
8	Ardennes	275 371	19	38
9	Ariège	153 067	13	26
10	Aube	308 910	17	34
11	Aude	368 025	19	38
12	Aveyron	278 697	23	46
13	Bouches-du-Rhône	2 019 717	29	58
14	Calvados	693 679	25	50
15	Cantal	145 969	15	30
16	Charente	353 288	19	38
17	Charente-Maritime	642 191	27	54
18	Cher	307 110	19	38
19	Corrèze	241 535	19	38
21	Côte-d'Or	533 213	23	46
22	Côtes-d'Armor	598 953	27	54
23	Creuse	119 502	15	30

24	Dordogne	414 789	25	50
25	Doubs	538 549	19	38
26	Drôme	508 006	19	38
27	Eure	602 825	23	46
28	Eure-et-Loire	433 929	15	30
29	Finistère	908 249	27	54
30	Gard	742 006	23	46
31	Haute-Garonne	1 348 183	27	54
32	Gers	196 664	17	34
33	Gironde	1 566 679	33	66
34	Hérault	1 132 481	25	50
35	Ille-et-Vilaine	1 051 779	27	54
36	Indre	223 505	13	26
37	Indre-et-Loire	606 223	19	38
38	Isère	1 252 912	29	58
39	Jura	260 517	17	34
40	Landes	405 010	15	30
41	Loir-et-Cher	332 769	15	30
42	Loire	761 997	19	38
43	Haute-Loire	227 339	19	38

44	Loire-Atlantique	1 380 852	31	62
45	Loiret	674 330	21	42
46	Lot	173 347	17	34
47	Lot-et-Garonne	332 833	21	42
48	Lozère	76 422	13	26
49	Maine-et-Loire	810 934	21	42
50	Manche	498 362	27	54
51	Marne	570 883	23	46
52	Haute-Marne	178 084	17	34
53	Mayenne	307 688	17	34
54	Meurthe-et-Moselle	733 821	23	46
55	Meuse	189 055	17	34
56	Morbihan	747 548	21	42
57	Moselle	1 045 271	27	54
58	Nièvre	209 161	17	34
59	Nord	2 603 723	41	82
60	Oise	823 542	21	42
61	Orne	285 308	21	42
62	Pas-de-Calais	1 470 725	39	78
63	Puy-de-Dôme	650 700	31	62

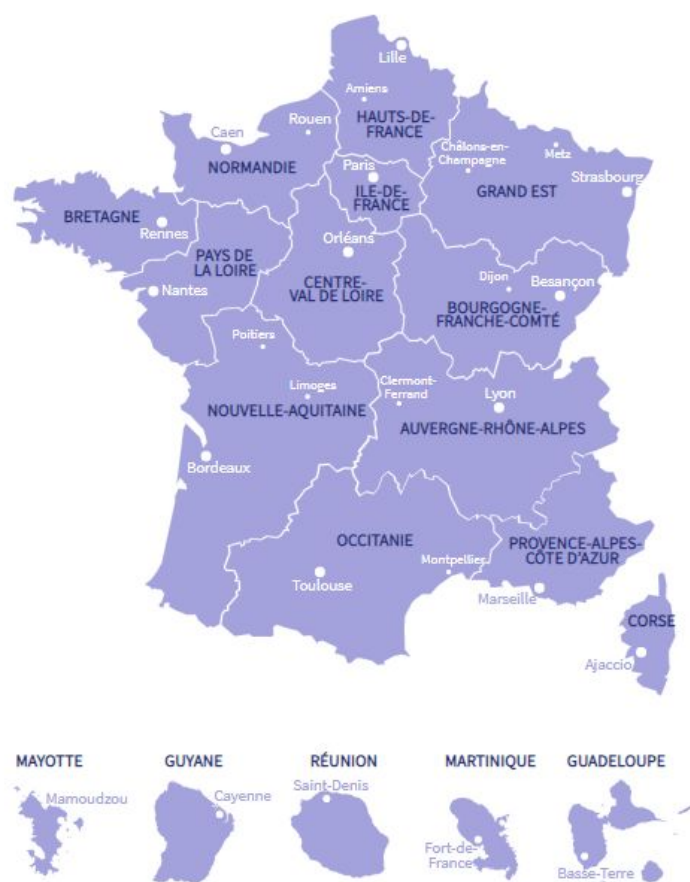
64	Pyrénées-Atlantiques	673 986	27	54
65	Hautes-Pyrénées	227 829	17	34
66	Pyrénées-Orientales	474	17	34
67	Bas-Rhin	1 121 407	23	46
68	Haut-Rhin	762 743	17	34
69	Rhône	1 835 903	13	26
70	Haute-Saône	237 242	17	34
71	Saône-et-Loire	555 023	29	58
72	Sarthe	567 561	21	42
73	Savoie	429 681	19	38
74	Haute-Savoie	801 416	17	34
75	Paříž ¹⁵⁹	2 190 327	-	163 (Conseil de Paris)
76	Seine-Maritime	1 255 755	35	70
77	Seine-et-Marne	1 397 665	23	46
78	Yvelines	1 431 808	21	42
79	Deux-Sèvres	374 743	17	34
80	Somme	572 744	23	46
81	Tarn	386 448	23	46
82	Tarn-et-Garonne	256 897	15	30

¹⁵⁹ Paříže se rozdělí na kantony netýká. Rada Paříže je volena na základě městských obvodů.

83	Var	1 055 821	23	46
84	Vaucluse	559 014	17	34
85	Vendée	670 597	17	34
86	Vienne	436 069	19	38
87	Haute-Vienne	374 978	21	42
88	Vosges	369 641	17	34
89	Yvonne	340 544	21	42
90	Territoire de Belfort	144 089	9	18
91	Essonne	1 287 330	21	42
92	Hauts-de-Seine	1 603 268	23	46
93	Seine-Saint-Denis	1 606 660	21	42
94	Val-de-Marne	1 378 151	25	50
95	Val-d'Oise	1 221 923	21	42
971	Guadeloupe	394 110	21	42
974	La Réunion	852 924	25	50
976	Mayotte	246 489	13	26

PŘÍLOHA IX.
Regiony Francie¹⁶⁰

¹⁶⁰ *La nouvelle carte des régions* [online], Régions de France, [cit. 28.4.2019], Dostupné z: <http://regions-france.org/observatoire-politiques-regionales/>

PŘÍLOHA X.

Regiony (13 v metropolitní Francii, 5 zámořských) se sídlem regionu, počtem obyvatel a počet členů regionální rady (Francie)¹⁶¹

Region	Sídlo regionu	Počet obyvatel	Počet členů regionální rady
Auvergne-Rhône-Alpes	Lyon	7 800 000	204
Bretagne	Rennes	3 270 000	83
Bourgogne-Franche-Comté	Besançon	2 800 000	100
Centre-Val de Loire	Orléans	2 600 000	77
Corse	Ajaccio	323 000	51 ¹⁶²

¹⁶¹ *Observatoire des politiques régionales* [online], Régions de France, [cit. 26.4.2019], Dostupné z: <http://regions-france.org/observatoire-politiques-regionales/>

¹⁶² počet členů shromáždění Korsiky - Assemblée de Corse

Grand Est	Štrasburk	5 500 000	169
Hauts-de-France	Lille	6 000 000	170
Île-de-France	Paříž	12 000 000	209
Normandie	Caen	3 300 000	102
Nouvelle-Aquitaine	Bordeaux	5 900 000	183
Occitanie	Toulouse	5 800 000	158
Pays de la Loire	Nantes	3 700 000	93
Provence-Alpes-Côte d'Azur	Marseille	5 000 000	123
Zámořské regiony			
Guadeloupe	Basse-Terre	402 000	41
Guyana	Cayenne	244 000	51 ¹⁶³
Martinik	Fort-de-France	397 000	51 ¹⁶⁴
Mayotte	Mamoudzou	212 000	26 ¹⁶⁵
Réunion	Saint-Denis	810 000	45

PŘÍLOHA XI.

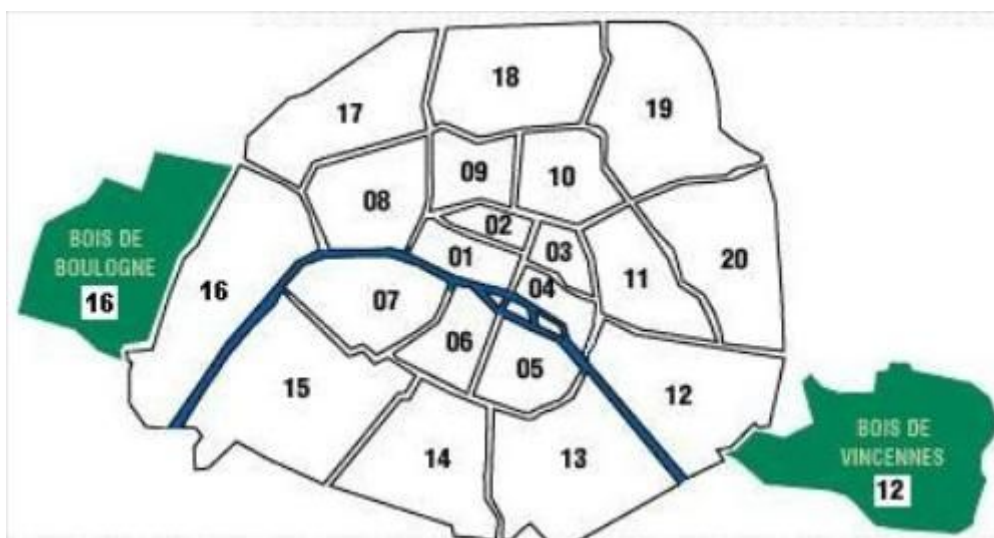
Městské části hl. města Paříže (arrondissementy)¹⁶⁶

¹⁶³ počet členů shromáždění Guyany - Assemblée de Guyane

¹⁶⁴ počet členů shromáždění Martiniku - Assemblée de Martinique

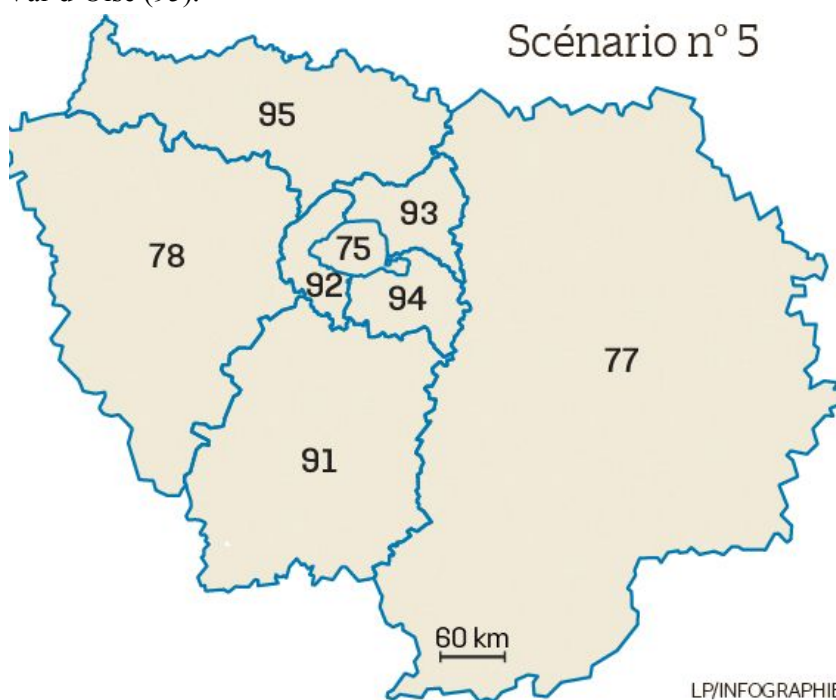
¹⁶⁵ počet členů rady departementu Mayotte

¹⁶⁶ *Métropole* [online], Mairie de Paris, [cit. 29.4.2019], Dostupné z: <https://www.paris.fr/municipalite/action-municipale/metropole-192>, pozn. uvažuje se o sloučení prvních čtyř arrondissementů Paříže, ale pouze pro volební účely, mapa městských obvodů by měla zůstat stejná.

PŘÍLOHA XII.

Paříž - území osmi departementů (region Île-de-France) - Paříž (75), Hauts-de-Seine (92), Seine-Saint-Denis (93), Val-de-Marne (94), Seine-et-Marne (77), Yvelines (78), Essonne (91) a Val-d'Oise (95).¹⁶⁷

PŘÍLOHA XIII.

Zámořská území Francie, jejich hlavní město, právní status, počet obyvatel a přibližná lokalizace území (Francie)

¹⁶⁷ *Métropole du Grand Paris : cinq scénarios à la loupe* [online], Le Parisien, [cit. 29.4.2019], Dostupné z: <http://www.leparisien.fr/grand-paris/metropole-du-grand-paris-cinq-scenarios-a-la-loupe-24-11-2017-7531293.php>

Území	Hlavní město	Status ¹⁶⁸	Počet obyvatel ¹⁶⁹	Lokalizace
Guadeloupe	Basse-Terre	zám. region a zám. departement	397 990	Karibik
Martinik	Fort-de-France	zvláštní samosprávné území ¹⁷⁰	380 877	Karibik
Guyana	Cayenne	zvláštní samosprávné území	259 865	Jižní Amerika
Réunion	Saint-Denis	zám. region a zám. departement	850 727	Indický oceán
Mayotte	Mamoudzou	zám. region a zám. departement	256 518	Indický oceán
Saint-Pierre a Miquelon	Saint-Pierre	zámořské společenství	6 021	Atlantský oceán
Svatý Bartoloměj	Gustavia	zámořské společenství	9 625	Karibik
Svatý Martin	Marigot	zámořské společenství	35 684	Karibik
Wallis a Futuna	Mata-Utu	zámořské společenství	12 197	Pacifik - Melanésie
Francouzská Polynésie	Papeete	zámořské společenství	275 918	Pacifik - Polynésie
Nová Kaledonie	Nouméa	společenství sui generis	268 767	Pacifik - Melanésie
Francouzská jižní a antarktická území	Port-aux-Français	zámořské teritorium	- ¹⁷¹	Indický oceán, Antarktida
Clippertonův ostrov	-	soukromé vlastnictví státu	-	Pacifik

PŘÍLOHA XIV.

Zámořská území Francie

¹⁶⁸ *Le Droit Institutionnel des Outre-Mer* [online], Le portail du droit Outre-Mer, [cit. 27.4.2019], Dostupné z: <https://www.drom-com.fr/accueil.htm>

¹⁶⁹ *Plus de 2,75 millions d'habitants Outre-mer* [online], údaj k roku 2015, INSEE, [cit. 28.4.2019] dostupné z:

<https://la1ere.francetvinfo.fr/plus-275-millions-habitants-outre-mer-recensement-insee-data-544837.html>

¹⁷⁰ Martinik a Guyana mají od ostatních zámořských regionů a departementů ještě poněkud odlišný status, jsou tzv. *collectivités territoriales uniques* neboli „zvláštní samosprávná území“. Tento status má také Korsika, nicméně fungování Korsiky a zmíněných dvou ostrovů se opět poněkud liší.

¹⁷¹ Francouzská jižní a antarktická území a Clippertonův ostrov nejsou trvale osídleny. Na Francouzských jižních a antarktických územích se nachází pouze vědečtí pracovníci (v současnosti je jejich počet zhruba 120).

